

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 89

София, сбота, 20 май

1933 г.

97. заседание

Четвъртък, 18 май 1933 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. 50 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	2033	7) по Министерството на железниците, пощитѣ и телеграфитѣ, вмѣсто В. Коевски — В. Янакиевъ . . .	2034
Комисии. Избиране за членове въ комисииѣ:		8) бюджетарната, вмѣсто С. Джабарски — Н. Гашевски, и вмѣсто Й. Качаковъ — М. Синигерски . . .	2034
1) по Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията, вмѣсто д-ръ А. Бояджиевъ — Д. Върбенювъ . . .	2033	9) секретаръ на бюрото, вмѣсто Н. Гавриловъ — Б. Мелнишки . . .	2034
2) по Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве, вмѣсто д-ръ А. Бояджиевъ — В. Савовъ . . .	2033	Законопроекти:	
3) по Министерството на финанситѣ, вмѣсто Д. Джанкардашлийски — С. Петковъ . . .	2033	1) за бюджета на държавата за 1933/1934 финансова година. (Съобщение) . . .	2034
4) по Министерството на правосъдието, вмѣсто Н. Гавриловъ — Д. Върбенювъ и вмѣсто Й. Качаковъ — П. Панайотовъ . . .	2033	2) за измѣнение и допълнение закона за устройството на сѣдилищата. (Трето четене) . . .	2034
5) по Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти, вмѣсто Б. Докумовъ — В. Кушевъ . . .	2034	3) за измѣнение закона за подпомагане на розопроизводството отъ 26 августъ 1922 г. (Второ четене) . . .	2034
6) по Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, вмѣсто Н. Гашевски — И. Цанковъ . . .	2034	Дневенъ редъ за следващото заседание . . .	2051

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присъжествуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Ачковъ Димитъръ, Бечевъ Милко, Богоевъ Борисъ, Бончевъ Тодоръ, Бошнаковъ Тодоръ, Буровъ Атанасъ, Василевъ Василь, Василевъ Григоръ, Василевъ Славейко, х. Галибовъ Юсеинъ, Ганевъ Георги, Дековъ Петко, Докумовъ Борисъ, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Борисъ, Илиевъ Стойко, Казанаклиевъ Георги, Казанзирски Георги, Капитановъ Анастасъ, Каракашевъ Никола, Кафеджийски Георги, Коевски Василь, Кораковъ Крумъ, Косевъ Костадинъ, Лоловъ Сава, Лѣкарски Иванъ, Момчиловъ Стоянъ, Панайотовъ Петъръ, х. Петковъ х. Георги, Петровъ Методи, Родевъ Христо, Савовъ Сава, Статевъ Христо, Стойковъ Апостолъ, Франгя д-ръ Александъръ, Чорбаджиевъ Петко, Якимовъ Тодоръ и Янакиевъ Василь)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпущъ на следнитѣ народни представители:

На г. Никола Стамболиевъ — 1 день;

На г. Стоянъ Поповъ — 1 день;

На г. Филипъ Рафаиловъ — 2 дена и

На г. Петко Дековъ — 4 дни.

Народниятъ представител г. Георги Йонетовъ иска два дена отпущъ. Ползувалъ се е досега съ 22 дни отпущъ. Които сж съгласни да се разреши на народния представител г. Георги Йонетовъ исканиятъ 2-дневенъ отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. Цвѣтко Таслаковъ иска три дни отпущъ. Ползувалъ се е досега съ 24 дни от-

пущъ. Които сж съгласни да се разреши на народния представител г. Цвѣтко Таслаковъ исканиятъ 3-дневенъ отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. Стойчо Мошановъ иска 15 дни отпущъ. Ползувалъ се е досега съ 9 дни отпущъ. Които сж съгласни да се разреши на народния представител г. Стойчо Мошановъ исканиятъ 15-дневенъ отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вследствие на това, че отъ парламентарната група на Националибералната партия сж излѣзли нѣкои народни представители, които сж образували отдѣлна парламентарна група, следва да се промѣнятъ и съотношенията въ парламентарнитѣ комисии. Председателството, имайки предъ видъ числеността на дветѣ групи, взема решение да замѣни въ комисииѣ следнитѣ г. г. народни представители:

Въ парламентарната комисия по Министерството на външнитѣ работи: вмѣсто г. д-ръ Атанасъ Бояджиевъ — г. Димитъръ Върбенювъ;

Въ парламентарната комисия по Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве: вмѣсто г. д-ръ Атанасъ Бояджиевъ — г. Велико Савовъ;

Въ парламентарната комисия по Министерството на финанситѣ: вмѣсто г. Димитъръ Джанкардашлийски — г. Стефанъ Петковъ;

Въ парламентарната комисия по Министерството на правосъдието: вмѣсто г. Никола Гавриловъ — г. Димитъръ Върбенювъ, и вмѣсто г. Йорданъ Качаковъ — г. Петъръ Панайотовъ;

Въ парламентарната комисия по Министерството на търговията: вмѣсто г. Димитъръ Джанкардашлийски — г. Георги Петровъ;

Г. Петровъ (нац. л): Отказвамъ се.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Тогава остава пакъ г. Димитъръ Джандардашлийски.

Въ парламентарната комисия по Министерството на земледелието и държавните имоти: вмѣсто г. Борисъ Докумовъ — г. Вѣчко Кушевъ;

Въ парламентарната комисия по Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството: вмѣсто г. Никола Гашевски — г. Иванъ Цанковъ;

Въ парламентарната комисия по Министерството на железницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ: вмѣсто г. Василь Коевски — г. Василь Янакиевъ;

Въ бюджетарната комисия: вмѣсто г. Стоянъ Джабарски — г. Никола Гашевски, и вмѣсто г. Йорданъ Качаковъ — г. Младенъ Синигерски.

Секретаръ на бюрото, вмѣсто г. Никола Гавриловъ — г. Боянъ Мелнишки.

Които отъ г. г. народнитѣ представители сѣ съгласни съ току-що прочетеното решение на председателството, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Постѣпилъ е отъ Министерството на финанситѣ законопроектъ за бюджета на държавата за 1933/1934 финансова година. (Вж. прил. Т. I, № 75)

Законопроектътъ се разлага на г. г. народнитѣ представители и утре ще бѣде поставенъ на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за устройството на сѣдилищата.

Има думата г. докладчикътъ да прочете законопроекта.

Замѣстникъ-докладчикъ Н. Йотовъ (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ поправкитѣ и прибавитѣ, приети на второ четене)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Понече проектираната по § 4 алинея вчера, при второ четене на законопроекта, се раздѣли на две алинеи, предлагамъ първото изречение на § 4 „следъ алинея първа на чл. 96 се прибавя следната алинея“ да се измѣни така: „следъ алинея първа на чл. 96 се прибавятъ следнитѣ нови алинеи“. Това е една редакционна поправка.

Зам.-докладчикъ Н. Йотовъ (з): Защото не е една алинея, а сѣ повече алинеи.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г. министърътъ на правосѣдието предлага въ § 4 на втория редъ думата „алинея“ да се замѣни съ думитѣ „нови алинеи“. Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ предложението на г. министра на правосѣдието, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ на трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за устройството на сѣдилищата, тъй както се докладва отъ г. докладчика, съ гласуваната поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 61).

Минаваме къмъ втора точка отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за измѣнение закона за подпомагане на розопроизводството отъ 26 августъ 1922 г. Има думата докладчикътъ г. Еню Поповъ.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чтее)

„ЗАКОНЪ“)

за измѣнение на закона за подпомагане на розопроизводството отъ 26 августъ 1922 г.“

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Александъръ Орозовъ.

Обаждаатъ се: Нѣма го.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ ще се възползувамъ отъ правото, което ми дава правилникътъ, да направя нѣколко принципиални бележки, които евентуално да се иматъ предъ видъ при гласуването на членоветѣ. Затуй защото законопроектътъ, тъй както бѣше внесенъ на първо четене, вчера мина презъ парламентарната комисия по Ми-

нистерството на земледелието, безъ да претърпи нѣкакви промѣни, освенъ нѣкои стилистични поправки.

А. Буковъ (з): И гдето ти никакви принципиални измѣнения на законопроекта не поиска. Да се отбележи и това.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Всички предложения, които се направиха, особено отъ народния представител г. Генко Митовъ, не бѣха приети.

Г. Мариновъ (з): Не само предложенията на Генко Митовъ, а всички предложения, които се направиха, не се приеха.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Преди всичко ще кажа нѣколко думи по заглавието на законопроекта, което гласи: „Законъ за измѣнение на закона за подпомагане на розопроизводството отъ 26 августъ 1922 г.“ Чини ми се, че това заглавие не подхожда, защото отъ този законъ, който ние сега измѣняме, не остава почти нито единъ членъ — всичкитѣ негови членове се измѣнятъ или отмѣнятъ. И въ сѣщностъ това е единъ съвършено новъ законъ, съ изключение на 1—2 члена отъ закона отъ 26 августъ 1922 г. Така че формално заглавието би трѣвало да бѣде „Законъ за подпомагане на розопроизводството“, безъ да се поменава законътъ отъ 26 августъ 1922 г., отъ който нищо не остава.

По сѣщтината на законопроекта. Трѣбва, безспорно, да се похвалятъ инициативата на г. министра на земледелието, че внесе единъ законопроектъ, който ще даде подкрепа на една култура у насъ съ голѣмо значение за областта, въ която се развива, и съ не малко значение за нашия износъ.

Въ времена, когато розовото масло имаше най-добри цени, ние имавме износъ за минимума 130 милиона и максимумъ за 150 милиона лева. Това е едно чувствително перо въ нашия износъ и, следователно, неговата стопанска стойностъ трѣбва да се оцени, за да може съ такива законодателни мѣроприятия да боощряваме и подпомагаме тая култура.

Азъ ще направя бѣгли бележки, защото времето, съ което разполагамъ, е много малко. Розовата култура и розовото производство сѣ минали презъ нѣколко етапи. То е, почнало още отъ турско време, въ онѣзи времена, когато въ малки казанчета се варѣше. Постепенно, постепенно то се модернизира, докато дойде до съвременнитѣ модерни фабрики, въ които сѣ вложени стотини милиони левове въ мѣста, инсталации и т. н. И въ последния моментъ идваме до една форма на туй производство, която отговаря на духа на времето — това производство почва да става кооперативно.

Безспорно е, че въ последнитѣ години кооперативниятъ начинъ на производство взема своитѣ позиции въ нашия стопански животъ, взема ги и въ тая областъ. Но при подкрепата и при закрилата, която трѣбва да се дава на тоя начинъ на производство, трѣбва, безспорно, да се държи смѣтка, щото кооперацията да се създава по тая пъкъ, по който тя може да стане жизнеспособна, годна да живѣе и работи и да стане годна за борба съ своитѣ противници.

Ми се чини, че съ този законопроектъ, като се иска да се даде тежестъ на кооперативния начинъ на розопроизводство, прави се една грѣшка, която се е правила съ много кооперативни инициативи въ България. Отиваме до единъ, ако мога да го нарека, държавенъ кооператизъмъ, който не създава жизнеспособни и здрави кооперации, но който имъ дава една фаворизация, една подкрепа въ крайни размѣри, за да дойде единъ моментъ, въ който тѣ, неразчитайки на своята взаимопомощъ, неразчитайки на свои срѣдства, изградени съ свои усилия, лишени отъ тая подкрепа, да капнатъ, да бѣдѣтъ нетодни за работа и борба. Тая грѣшка се направи съ много кооперативни инициативи. Тя се направи навремето и съ тютюневата кооперация „Асенова крепостъ“, тя се правѣше и се прави съ кооперация „Вѣча“ и съ много други кооперации. Навремето, въ 1926 г., относно кооперация „Асенова крепостъ“ имавъ възможностъ да направя сѣщитѣ разсѣждения. Човѣкъ рискува да го обявяватъ за антикооператоръ, че не е приятелъ и деецъ въ кооперативното движение, ако разсѣждава по тоя начинъ. Но по-добре е да се направятъ предупрежденията, да се кажатъ резервитѣ; по-добре е да се взематъ мѣрки своевременно, отколкуто тия кооперативни инициативи, които се създаватъ по единъ погрѣшенъ пъкъ, въ даденъ моментъ да се почувствуватъ разстроени и да не могатъ по-нататкъ да продължатъ своето съществуване. Примѣритъ съ „Асенова крепостъ“ и съ „Вѣча“ сѣ налице. Нито едната, нито

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 73.

другата сж истински кооперативни организации, както законът за кооперациите постановява и както духът и идеите на кооперативизма повеляват. Фактически тж сж едни държавни предприятия, въ които държавата има единъ голъмъ процентъ отъ капитала, и само за форма се наричатъ кооперации — дотолкозъ, доколкуто ще искатъ да иматъ подкрепата на държавата въ известни моменти.

По този пътъ вървимъ ние сега, давайки съ законопроекта тия улеснения и подпомагания. Не съмъ противъ това. Решително искамъ да подчертая туй, за да не се злоупотребява после съ думите и разсжденията, които права. И вториятъ етапъ въ розопроизводството си отива. Времената, условията, при които живеемъ, ще ни наложатъ да дойдемъ и до третата форма на розопроизводството — кооперативното розопроизводство. Азъ съмъ решителенъ сторонникъ на туй да се даде подкрепа на кооперативното розопроизводство, на розопроизводителните кооперации. Но тази подкрепа не трѣбва да се дава така, че тж да бждатъ тикнати въ единъ погрѣшенъ пътъ, така както бѣха тикнати кооперативните организации, за които преди малко ви говорихъ; да не се доведатъ до положение, щото, свикнали на една безгранична помощъ, въ единъ моментъ, когато ще бждатъ лишени отъ тази помощъ, отъ тази подкрепа, която имъ се дава отъ държавата чрезъ Българската земеделска банка, да бждатъ въ невъзможностъ да продължатъ своята работа.

Но, г. г. народни представители, въ законопроекта — понеже правя принципи разсждения — се забелязва една тенденция, която като-че-ли ще потвърди. моятъ разсждения. Тежестите се слагатъ не върху розопроизводителните кооперации, като стопански единици, и въ края на краищата всичко пакъ опира до Българската земеделска банка. Срѣдствата, които се даватъ въ кредитъ, и загубите — всичко ще се понесе отъ Българската земеделска банка, следователно отъ държавата. Като-че-ли кооперациите оставатъ на вторъ планъ — цѣлата тежестъ пада върху българската държава, въ лицето на Българската земеделска банка.

Какви въпроси има да уреди въ такъвъ случай Българската земеделска банка? Единъ отъ голѣмите въпроси, свързани съ това производство, това е пласментътъ на розовото масло. Азъ вчера въ комисията задодохъ единъ въпросъ, задавамъ го и сега: ако кооперативните розопроизводителни организации чрезъ Общия съюзъ на българските земеделски кооперации правиха опитъ въ продължение на нѣколко години да пласиратъ розовото масло, което тж имаха изварено, и ако този опитъ излѣзе несполучливъ, ще бжде ли въ състояние Българската земеделска банка да направи този пласментъ по-сполучливъ и по-успѣшенъ; ще бжде ли въ състояние тя да пробие пътъ на кооперативното или сега държавното розово масло по начина, по който тя процедира, като единъ държавенъ институтъ, гдето работятъ чиновници на българската държава? Азъ си позволявамъ да бжда скептикъ, така както бѣхъ скептикъ и тогазъ, когато Общиятъ съюзъ на земеделските кооперации пращаше хора, които да пласиратъ производството на кооперациите. Начинътъ, по който тж ходиха, начинътъ, по който тж пропагандираха, срѣдствата, съ които тж си служиха, доведоха до неуспѣхъ. Азъ и сега правя резерва. Ако се показвамъ скептикъ, че Българската земеделска банка ще може сполучливо да пласира този щокъ отъ около 2.194 кгр. розово масло, който се намира въ нейните изби, то е пакъ като едно предупреждение — нито е злоумишленостъ, нито е зложелателство. За да може Българската земеделска банка да успѣе, азъ смѣтамъ, че ако не въ законопроекта, то въ правилника, който ще се изработи, или ако не може и въ правилника, най-сетне хората, които ще прилагатъ закона, трѣбва да иматъ предъ видъ, че тя, за да може да изиграе тази голѣма роля, която ѝ се възлага съ настоящия законопроектъ, ще трѣбва обезателно да стане по-спекулативенъ и по-търговски институтъ. Тя ще трѣбва да потърси съдействието на всички онѣзи, които съ дългогодишна деятельность сж пробили пътъ на този нашъ скѣпъ и луксозенъ артикулъ, намѣрили сж му пазари и сж му ги гарантирали. Ако Българската земеделска банка не потърси съдействието на тѣзи, които отъ редъ години работятъ въ това направление; които съ много усилия сж гарантирали пазарите на розовото масло, азъ съмъ убеденъ, че тя ще бжде изправена предъ същитѣ неуспѣхи, предъ които бѣха и кооперациите, предъ които бѣше и Общиятъ съюзъ на земеделските кооперации. Не че туй ще бжде вѣчно, не че туй ще бжде за дълго време. Ще дойде день, когато пакъ съ такива усилия, постепенно, съ връзки, отъ малки продажби ще се отива къмъ голѣми продажби и пазарътъ ще се завладѣе отъ кооперациите.

Кооперативното розово масло ще може да се пласира, но ние ще трѣбва да вървимъ къмъ този день по етапи. Ние ще трѣбва да използваме всички конкретни условия, които днесъ ни се предлагатъ, за да дойдемъ по-бързо до оня благоприятенъ моментъ, въ който кооперативното розово масло — това, което е въ Българската земеделска банка — ще намѣри своя пазаръ въ странство. Защото продажбата на розовото масло става само въ странство; розовото масло е артикулъ за износъ — артикулъ, който въ никой случай не може да разчита на пласментъ на нашия вътрешенъ пазаръ.

Друга една бележка, която искамъ да направя, е по въпроса за контрола върху производството на розовото масло. Не може и не бива да правимъ една злокачествена реклама на една частъ отъ този нашъ артикулъ. Не бива да изпадаме въ туй комично положение, въ каквото изпаднахме преди две години въ странство, когато едното, търговското розово масло, трѣбваше да се изкара лошо, за да може да се пласира другото. Не може на официални мѣста, не може предъ търговските фирми публично да се злоупотавя този артикулъ. За да се избѣгне всичко това, ние сме защитници на единъ общъ контролъ върху производството на розово масло. Нека Земеделската банка, тѣй както контролира производството на розовото масло въ кооперативните розоварници, да направи всичко възможно — въ правилника това може да се уреди — щото този контролъ да се разпростре и върху маслото, което се произвежда отъ частните производители. Като се говори за частно производство на розово масло, ние сме свикнали да разбираме само голѣмите фирми и фабриканти. Има, обаче, маса дребни и срѣдни производители на розово масло по селата, които ще бждатъ подъ угрозата, че тѣхното масло, понеже не е варено въ кооперативните розоварници, ще бжде таксувано отъ фамозната комисия по § 12 като фалшиво, като нечисто розово масло. Това не бива да се върши. Тѣзи „кождери“ — фабриканти, срещу които често пъти се създава настроение, въ продължение на 50—60 години сж допринесли много за развитието на розовата култура у насъ, сж дали много, за да може да си пробие пътъ това производство въ странство. Единъ голѣмъ брой срѣдни и дребни розопроизводители, които не сж кооперирани — кооперирани трѣбватъ розопроизводители сж $\frac{1}{4}$ въ сравнение съ некооперирани — ...

Г. Мариновъ (з): Не е вѣрно. това.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. ср): ... ще бждатъ поставени подъ угрозата да се третира тѣхното розово масло като нечисто, като фалшиво и да се намиратъ подъ тормоза, че не ще могатъ да осигурятъ неговия пласментъ по пжтищата, по които сега чрезъ законопроекта се предвижда да се осигури тоя пласментъ.

Мисълта ми е, че трѣбва да се възприеме следната формула: когато частниятъ производител поиска контрола на държавата въ лицето на Българската земеделска банка, тоя контролъ трѣбва да му се даде. Въ подробности не мога да влизамъ, това сж работи на правилникъ и на наредби. Но азъ искамъ да изтъкна, че този контролъ трѣбва да се даде, та този нашъ артикулъ, контролиранъ и за частните производители, тѣй както се контролира въ кооперативните розоварници, да може да излиза съ едно сигурно реноме, че това е чистъ продуктъ на българската роза; да не става нужда да се конкуриратъ на чуждия пазаръ чисто и нечисто масла, да не става нужда да се злоупотавя това производство, което е, безспорно, една национална гордостъ за България.

По въпроса за цената. Този е основниятъ въпросъ, който отъ десетки години наредъ е създавалъ отношения възможни и невъзможни между производителите, фабриканти и пласьори. Едно принципно становище трѣбва да се държи. То е, че ние трѣбва за редъ години да установимъ една стабилна цена за розовия цвѣтъ. Не бива да си играемъ, както въ миналото се е правѣло, съ цената въ отдѣлни моменти и по този начинъ да се създаватъ възможности за една злокачествена спекула. Трѣбва да има една стабилна цена, която да даде реноме на този нашъ продуктъ. Този стабилна цена, смѣтамъ, че е била налукана миналата година. Не знамъ дали населението ще посрещне добре едно намаление на тази цена. Азъ не зная даже дали то ще посрещне добре постановленията на този законопроектъ. Но въ едно съмъ увѣренъ — че ако ние дойдемъ до една стабилна цена, нѣма да дадемъ възможностъ на западноевропейските парфюмерни търговци при покупката да се базиратъ върху тѣзи наши разсждения, които се правятъ тукъ. Да дадемъ стабилитетъ, който ще гарантира и благосъстоянието на розопроизводителя, който ще гарантира — най-важното — и една по-

стоянна цена, за да може да се излѣзе отъ туй затруднено положение при пласирането на розовото масло.

Г. г. народни представители! Минавамъ къмъ последния въпросъ. Духътъ на законопроекта не е, че отиваме къмъ една чиста форма на кооперативно розово производство. Духътъ на законопроекта, съ всичкитъ ограничения, които се правятъ въ него на частното производство, е, че фактически отиваме къмъ единъ прикритъ монополъ на производството на розовото масло. И азъ имамъ тогава съображенията да заявя: ако вие можете да гарантирате едно чисто кооперативно розово производство; ако вие съ всичкитъ постановления на отдѣлнитъ параграфи на закона давате единъ прикритъ, единъ фактически монополъ на розовото масло, то по-добре ще бѣде да отидете къмъ откритъ монополъ; да се ликвидира съ всичко онова, което досега е строило и работило, и да се знае, че държавата е, която има въ своитъ рѣще производството и търговията съ този артикулъ. Подъ формата на тѣзи прикрития се постига същата целъ — цѣлнитъ товаръ на това производство пада върху държавата. Обаче вие нѣмате смѣлостта, нѣмате куража формално да обявите този държавенъ монополъ върху производството на розовото масло, като съ прикритата му форма създавате по-големо разстройство въ розопроизводството.

Последна една дума по въпроса за загубитъ, които ще понася Българската земеделска банка. Българската земеделска банка, доколкото долавямъ, иска да отиде къмъ намаление цената на розовия цвѣтъ. То ще се направи отъ една специална комисия. Туй намаление цената на розовия цвѣтъ банката го прави отъ свои, така да се каже, счетоводни смѣтки — да не би при една висока цена на розовия цвѣтъ днесъ да реализира по-голяма загуба, защото всичкитъ загуби, както казахъ, по всички параграфи и пунктове на законопроекта ще паднатъ върху нея. Земеделската банка, този институтъ, който е далъ всички доказателства, че се грижи за разцвѣта на нашето земледѣлие, изпуска изъ предъ видъ, че тая счетоводна смѣтка, която тя си прави, ще се отрази върху това стопанство, ще се отрази върху производството на този артикулъ. Българската земеделска банка ще се нагърби съ загубитъ, тя ще ги понася не една година, тя ще ги понася редъ години и съ понасянето на тѣзи загуби тя ще обременя непоносимо себе си и държавата.

Азъ завършвамъ, г. г. народни представители, съ едно предупреждение. Ниѣ трѣбва да гарантираме, щото розо-производителскитъ кооперации да станатъ истински кооперации, които съ кредита, който имъ се дава, съ облекчението въ такситъ и берийтъ, което имъ се дава, съ облекчението, което имъ се дава въ строежа, като 50% се понасятъ отъ Земеделската банка — съ всички тѣзи все-странни облекчения и същърдения, които имъ се правятъ, да се изградятъ като истински стопански организации, годни да просъществуватъ дълго време. Въ никой случай постановленията на този законопроектъ нѣма да ги създадатъ като такива. Трѣбва да внимаваме, за да не убиемъ тази форма на розопроизводството, кооперативната, къмъ която неминатъ ще се отиде. Нека ги направимъ годни за борба, нека не правимъ такива ограничения на частното производство, което съществува въ страната. Нека вървимъ отъ единия етапъ къмъ другия постепенно и разумно, докато дойдемъ до кооперативната форма, безъ да унищожаваме частното производство. Животътъ си иска своето. Последното ще дойде, но не чрезъ тѣзи ограничителни мѣрки, които вземаме срещу частното производство, които не засѣгатъ само тѣзи фирми, които наричаме думбазки, фабрикантски и т. н., а засѣгатъ и единъ голъмъ брой производители въ страната. Нека отиваме отъ една форма къмъ друга постепенно и разумно, безъ сътресения, защото сътресенията само пакости носятъ въ стопанския животъ. (Ржкоплѣскания отъ спонсориститъ — крило Ляпчевъ)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Орозовъ.

А. Орозовъ (нац. л. о.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Миналата година почти около това време почитаемото правителство ни изненада съ единъ законопроектъ за урегулиране цената на розовия цвѣтъ, който съ свѣткавична бързина се гласува, прие и стана законъ. За голѣмо съжаление, обаче, той не можѣ да оправдае голѣмитъ надежди нито на правителството, нито пъкъ на самитъ розопроизводители-кооператори. Въмѣсто полза, каквато всички очаквахъ, той допринесе, за голѣмо съжаление, вреда както на кооперативнѣ-производители, тѣй и на търговията на розовото масло на мѣстния пазаръ, а най-вече на европейскитъ пазари. Благодарение на него цената на розовото масло падна далечъ подъ коствемата

такава, вследствие на което по-големата частъ отъ произведеното масло остана и досега непродадено, съ рискъ даже да остане още дълго време непродадено.

Азъ съмъ много доволенъ, че това, което миналата година предвидѣхъ, се сбѣдна, макаръ и мнозина да ми се присмиваха Единствената полза, която се постигна отъ въпросния законъ, е, че цената на цвѣтето се запази и уеднакви въ всичкитъ розопроизводителни центрове. Едно-временно съ това се постигна и гонимата отъ почитаемото правителство целъ, а именно пълното изплащане на закупеното отъ търговцитъ розово цвѣте. Все-таки това сѣ добритъ резултати отъ закона, които никой не може да оспорва.

По въпроса за цената на розовия цвѣтъ миналата година казахъ, че ако не бѣше фиксирана съ закона, щѣше да бѣде по-висока отъ добитата такава 7 л., защото реклата бѣше по-малка и рандемантъ лошъ, стига само да имаха пари търговцитъ и да бѣше свободно закупуването на розовия цвѣтъ, даже и при останалитъ постановления на закона.

Г. г. народни представители! Като-че-ли не стигаше този фаталенъ ударъ на нещастната култура, индустрия и търговия на розовото масло и на търговцитъ, та трѣбваше да бѣдемъ наново и тази година изненадани отъ почитаемото правителство, респективно отъ министра на земедѣлието г. Муравиевъ, който ни поднася единъ новъ драконовски законопроектъ, колкото строгъ, толкова и съсипателенъ за розотърговцитъ, или, както ги наричатъ, розофабрикантитъ, като ги поставя вънъ отъ строя, по-неже имъ се отнема възможността да продължаватъ за въ бѣдеще не само да варятъ розовъ цвѣтъ въ фабриктъ си, за които сѣ харчили милиони лева, но даже и да търгуватъ съ розово цвѣте и масло.

Ще ми позволи, вървамъ, г. министъръ Муравиевъ да кажа откровенно, като старъ производителъ и търговецъ на розово масло, че и този, както бѣха и досега, нитѣ два закона за подпомагане розопроизводителитъ, е недобре проученъ и съвършено несполучливъ. Не искамъ съ това да обиждамъ когото и да било, нито инициаторитъ, нито правителството, а най-малко уважаемия г. министъръ Муравиевъ, който не е въ течение на работата и не познава тънкоститъ ѝ, каквито, за голѣмо съжаление, има въ изобилие.

Г. министърътъ, въ желанието си да бѣде полезенъ не само на розопроизводителитъ, но и на тази култура, най-ценната въ страната ни, да осигури изваряването на добитото розово цвѣте, сѣщо и на пълното изплащане на производителя стойността му, е станалъ изразителъ на авторитѣ на закона, които, за съжаление, сѣщо не сѣ въ течение на работата и не познаватъ добре тази толкова деликатна култура и търговия.

Г. г. народни представители! Не искамъ отъ казаното досега да бѣда зле разбранъ, че се опълчвамъ противъ всѣки законъ за подпомагане на розопроизводството — ни най-малко не. Напротивъ, азъ съмъ голѣмъ партизанинъ на единъ много добре проученъ, разбира се, отъ компетентни и вещи въ тази областъ хора, законъ, който да бѣде изчерпателенъ и да запазва едновременно интереситъ както на розопроизводителитъ, тѣй и на розофабрикантитъ-търговци, въобще на тази единствена най-доходна култура, индустрия и търговия, а не както досега нитѣ — едностранчиви, добри само за розопроизводителитъ, а съсипателни за търговцитъ.

Миналата година, при приемане тогавашния законопроектъ, уважаемиятъ колега г. Григоръ Василевъ изтъкна, че е необходимъ единъ изчерпателенъ законъ, който да обгръща всичко въ връзка съ този обширенъ въпросъ, като благопожела, щото почитаемото правителство да изработи до есенята единъ подробенъ законопроектъ, съ който да ни сезира преди тазгодишната реклата. За съжаление, обаче, въмѣсто това, намъ ни е поднесенъ, коригиранъ ужъ, единъ старъ, захвърленъ и неприлаганъ досега законъ на Караваневски, отъ 26 августъ 1922 г., съ който трѣбва сега да се занимаемъ.

Г. г. народни представители! Ясно виждате, че почитаемото правителство, въ желанието си, въ стремежа си да подпомогне розопроизводителитъ, облагодетелствува кооперативитъ чрезмѣрно, като, освенъ голѣмитъ кредити, които имъ дава чрезъ Българската земеделска банка, ги освобождава отъ всѣкакви данѣци, такси, берии, мита и пр. Въ това си благородно и похвално желание, обаче, то не скрива голѣмата си омраза къмъ розофабрикантитъ-търговци, които съвършено несправедливо и незаслужено се стареа да унищожи, като имъ отнема и последната възможностъ да продължаватъ въ бѣдеще единствената си професия — варитба и търговия на розово масло.

Обърнете се, г. г. народни представители, към далечното и близкото минало на розовата култура, индустрия и търговия и ще видите, че най-големите пионери, покровители и поощрители на тази култура, търговия и пр. сж били малцината останали сегашни „омразни“ розофабриканти и тяхните покойни бащи. Ако не бяха тѣ въ миналото, когато нито правителството, нито никой не се интересуваха от това ни природно богатство, да насърчават съенето на розитѣ, да подпомагат морално и материално розопроизводителя, да модернизират варенето ѝ, най-после, което е и най-важното и трудното, да дият пазари на произведеното от селянина-производител розово масло, щѣше ли да има кооперации, кооператори и галени розопроизводители? Кажете ми, за Бсга, г. г. народни представители, не сж ли тѣ сжщитѣ търговци, които, да не кажа създадоха кооперациитѣ — защото има мнозина, които претендират да бждат тѣхни творци — подпомагаха имъ и ги насърчаваха, като имъ изкупуваха извареното масло на високи цѣни, бѣе което много отдавна тѣ щѣха да престанат да сжществуват и нѣмаше сега да се вдига толкова голѣм шум около тѣхъ? Не само азъ, но вѣрвамъ, че и всички останали розофабриканти, не сме били никога противъ кооперациитѣ. Дали сме за това поне достатъчно доказателства. Напротивъ, търговцитѣ винаги сж ги считали като тѣхни сътрудници-помощници и като една необходимостъ въ сегашнитѣ времена за процътяването на тази култура и търговия. Интереситѣ имъ сж толкова общи и свързани съ търговцитѣ, че единъ безъ другъ не биха могли да продължатъ сжществуването си. Това ви го заявявамъ смѣло. Близкото бждеще ще потвърди това. Жалкото въ случая е, че мнозина комунисти сж се вмъкнали въ кооперациитѣ и изкуствено зле настройватъ лекомисленитѣ кооператори противъ търговцитѣ, вследствие на което, за голѣмо нещастие и за двѣтѣ страни, е този голѣмъ антагонизъмъ между тѣхъ. За голѣмо съжаление, почитаемото правителство се вслушва въ постояннитѣ протести и оплаквания — свършено неоснователни, разбира се — на недоволнитѣ комунизирани розопроизводители и се оплъчва толкова жестоко противъ розофабрикантитѣ-търговци, като ги счита даже за най-големитѣ врагове не само на кооперациитѣ, но и на розовата култура и търговия и прави всичко възможно съ наредби и закони да ги доунищожи — нѣщо свършено несправедливо и жестоко даже.

Г. г. министри и г. г. народни представители! Неужели подобна зла участъ заслужаватъ розофабрикантитѣ-търговци, които повече отъ единъ вѣкъ вече, въ желанието си да издигнатъ тази много ценна за България култура и впоследствие чакъ индустрия и търговия до висотата на положението, въ което кооперациитѣ я завариха на готово, не сж жалили ни трудъ, ни срѣдства, ни време? Тѣ сж се излагали на голѣми опасности и лишения при обиколкитѣ си изъ селата презъ сезона на закупване розово масло, при липсата на удобни превозни срѣдства и върлуващи отъ време на време разбойници, най-после и на голѣми унижения предъ голѣмитѣ европейски парфюмерии, при старанието си да намѣрятъ пазари на закупеното отъ селянитѣ-производители розово масло. Това сж все жертви, правени отъ тѣхна страна. Знамъ, че мнозина отъ васъ ще кажатъ, че всичко това тѣ сж вършили, за да експлоатиратъ селянина-производителъ и да трупатъ неслѣдствени богатства на неговъ грѣбъ. Това, обаче, е само демагогия, защото трѣбваше да дойде кризата, за да видите голѣмитѣ натрупани богатства на търговцитѣ, които не можаха да изтраятъ даже две години, а още отъ първата започнаха да капятъ единъ по единъ. Сега сж този законъ ще накарате да фалиратъ и малцината останали отъ тѣхъ. Осждително е, даже и престѣпно е, бихъ казалъ, съ единъ прибързанъ и недобре проученъ законопроектъ да се унищожава цѣло едно съсловие, което повече отъ единъ вѣкъ сжествува и което има толкова голѣми заслуги не само къмъ розовата култура и търговия, но и къмъ държавата, на която е давало грамадни доходи, както въ миналото, тѣй и досега даже. И защо се върши всичко това? Не е ли само за да се подпомогнатъ и облагодетелствуватъ розопроизводителитѣ, за които, както казахъ по-горе, търговцитѣ сж направили толкова много, давали сж такива грамадни жертви за тѣхъ; които далечъ не могатъ да бждатъ сравнени съ това, що кооперациитѣ имъ сж дали досега и обещаватъ да имъ дадатъ за въ бждеще?

Оставямъ на васъ, г. г. народни представители, да оцените безпристрастно, следъ като чухте това, което ви казахъ, и това, което нѣкои отъ колегитѣ казаха по въпроса завчера и днесъ, дали е справедлива постѣпката на правителството да цели да унищожи едно отъ най-ста-

ритѣ съсловия въ страната ни за смѣтка на друго и дали настоящиятъ законопроектъ трѣбва да бжде приетъ както ни е представенъ, или трѣбва да бжде видоизмѣненъ, като запази еднакво интереситѣ както на розопроизводителитѣ, тѣй и на розофабрикантитѣ-търговци.

Вѣрно е, че има между търговцитѣ малцина, които сж напакостили и оцетили голѣма частъ отъ розопроизводителитѣ-селяни, като още не сж имъ изплатили взетото имъ презъ 1930/1931 г. розово цвѣте. Въ какво, обаче, сж виновни останалитѣ търговци, за да ги преследватъ толкова жестоко за смѣтка на нѣколцина недобросъвестни търговци, тѣхни колеги?!

Ако държавата, респективно почитаемото правителство, желае да осигури вземанията на оцетенитѣ розопроизводители, мисля, че то може да намѣри срѣдства и начини за това. Както за Каялийската захарна фабрика създаде специаленъ законъ, за да гарантира вземанията на цвекло-производителитѣ, свободно може да създаде другъ специаленъ законъ за розопроизводителитѣ, безъ да оцѣтѣва и унищожава останалитѣ още едва крепящи се розофабриканти.

Ще прощавате, че се отклонихъ отъ самия законопроектъ. Не можехъ, обаче, да постѣпя другояче, защото чувствувамъ, че колегиалниятъ ми дългъ налага да защитя що-годе колегитѣ си розофабриканти и търговци, осждени безапелационно на явна смъртъ чрезъ обесване, като се помъча да намажа вжжето имъ съ малко сапунъ, та по-скоро и по-безболезнено да се отърватъ отъ постояннитѣ гонения и преследвания.

Ще ми позволите, вѣрвамъ, да се спра за малко и върху самия законопроектъ за измѣнение на закона за подпомагане на розопроизводството отъ 26 августъ 1922 г.

Преди да продължа, ще кажа, че самото заглавие е свършено несполучливо и че трѣбва да бжде на всѣка цена измѣнено. Не мога да дамъ мнение като какъ да бжде измѣнено, защото виждамъ, че има колеги по-компетентни и по-меракли да правятъ закони и да имъ поставятъ заглавията.

Намирамъ, че така, както ни е представенъ законопроектътъ, не е далечъ отъ монополизиране на производството и търговията на розово масло, слѣдователно, не намирамъ защо правителството желае да го прокара въ този му видъ, когато може свободно съ единъ единственъ законъ да монополизира тази единствена ценна въ страната ни индустрия, което ще бжде по-безболезнено както за производителитѣ, така и за търговцитѣ. По този начинъ ще се отвори пътъ и за другитѣ търговци и индустрии, да бждатъ и тѣ монополизирани отъ държавата, което може би ще бжде по-добре въ тѣзи тежки времена, които изживяваме отъ нѣколко години вече, когато се намираме въ невъзможностъ да ги продължаваме като отдѣлни единици, безъ пари и кредити. Ако това е невъзможно засега, защо поне не се остави въ сила сжествуващиятъ законъ на Караваневски отъ 26 августъ 1922 г., като му се прибавятъ нѣкои нови алинеи относно цената и пр.? Или пъкъ, ако това е невъзможно, защо поне не се изработи единъ свършено новъ законъ, добре проученъ и по-справедливъ, който да не облагодетелствува безпредѣлно едни, а да съсипе други, какъвто е настоящиятъ, и който да не бжде въ зависимостъ отъ закона на Караваневски, защото и безъ това нищо не е останало отъ него, всичко е измѣнено — запазени сж само датата, годината и наименованието му? Щомъ нито едното, нито другото е възможно и ще трѣбва на всѣка цена да се приеме настоящиятъ законопроектъ, то азъ ще се спра повърхностно върху нѣкои негови параграфи.

Намирамъ, че § 1 е добъръ. За неизлишно считамъ, обаче, да наемна, че и безъ законъ сжщото се прилага, и много сполучливо, още отъ преди повече отъ 25 години.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля, завършете.

А. Орозовъ (нац. л. о): Принуденъ съмъ да зазърша. Преди, обаче, да свърша, считамъ за дългъ да предупредя почитаемото правителство и народното представителство, че ако приеме законопроекта така, както е представенъ, даже и съ малкитѣ и незначителни поправки и допълнения, които сж направени, ще причините голѣмо зло не само на производителитѣ и търговцитѣ, но и на самата култура, индустрия и търговия. Бждещето ще покаже това. По-добре е монополъ, отколкото този законъ.

Апелирамъ къмъ правителството да се заеме по-сериозно съ създаването на единъ добре обмисленъ и изчерпателенъ законъ идната година. (Ржкоплѣскания отъ националлибералитѣ — обединени)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Кирко Кирковъ.

К. И. Кирковъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вземамъ думата, за да отговоря на ония бележки по законопроекта, които се направиха преди малко от тази трибуна отъ народния представител г. д-ръ Чирпанлиевъ. Той смѣта, че съ предлагания законопроектъ правителството възнамѣрява фактически да въведе единъ държавенъ монополъ въ прикрита форма. Азъ дължа да отбѣсна най-категорично и решително това твърдение на г. д-ръ Чирпанлиевъ. Казано въ скоби, току-що напустна-ниятъ трибуната ораторъ отъ опозицията, г. Орозовъ, розофабрикантъ, завърши своитъ бележки по законопроекта съ една препорѣка къмъ правителството — да въведе държавния монополъ. Съ тоя законопроектъ, прочее, и по мнението на г. Орозова монополъ не се въвежда. И затова азъ защитавамъ законопроекта отъ упрѣка, който направи г. д-ръ Чирпанлиевъ, че съ него се цели да се въведе единъ прикритъ монополъ. Монополътъ въ търговията съ розово масло действително се въведе, г. г. народни представители, преди 15—20 години, когато се установи въ страната ни втората сестема или вториятъ етапъ въ фабрикуването на розово масло, именно фабрич-ниятъ чрезъ модернитъ дистилерии. До това време, отъ което ни дѣлятъ 15—20 години отъ днесъ, съществуваша въ всички села малки първобитни казанчета, въ които розопроизводителитъ, всѣки поотдѣлно, или пъкъ събирани на групи по двама-трима, изваряваха розовия цвѣтъ. Всѣки притежателъ на розова градина тогава, като изва-рваше своето розово цвѣте, получаваше розово масло, туряше го въ касата или въ долама и чакаше благоприятно време да го продаде. Той не бѣше принуденъ тогава да предлага маслото си или пъкъ да го даде на каквато и да е цена.

Откато, обаче, г. г. народни представители, се установи вториятъ етапъ въ розопроизводството, фабричното розо-производство, оттогава тѣзи казанчета изчезнаха и изва-рването на цвѣта ставаше, става и до несъ, само въ розоварницитъ на фабрикантитъ. Отъ известно време на-самъ, откато се създадоха кооперативни розоварници, розо-варенето отчасти става и въ тия кооперативни розовар-ници. Искамъ да привлѣка вниманието ви на обстоятел-ството, че докато не бѣха се появили кооперативнитъ розо-варници и съществуваша само розоварницитъ на фабри-кантитъ, розовиятъ цвѣтъ обезателно трѣбваше да бѣде даденъ на розофабрикантитъ. Нѣмаше никакво срѣдство за розопроизводителя да запази за себе си розовия цвѣтъ до единъ моментъ, който, споредъ неговата преценка, ще бѣде благоприятенъ за продажбата.

Г. Митовъ (д. сг): Не е истина. Туй твърдение не от-говаря на фактитъ.

К. И. Кирковъ (д): Ако се касае, напр., за слънчогледово или друго маслодайно семе, което чрезъ фабрикуване трѣбва да се превърне въ масло, знаете, че производи-телътъ може дълго време да държи семето въ складовѣтъ си, за да дочака благоприятенъ моментъ за неговата про-дажба. Той не е стиснатъ за гущата да даде семето още въ момента, когато го бере отъ нивата или отъ градината си. Не такова е, обаче, положението на притежателя на розова градина. Като набере цвѣтето, той не може да на-прави нищо друго, освенъ още същия денъ да го носи на фабриката, а това значи, че той ще трѣбва да се съгласи на оная цена, която ще му даде фабрикантътъ. Ето защо, ако искаме да говоримъ, че има монополъ или тенденция за монополизиране на производството и търговията съ розово масло, ние трѣбва да отправимъ упрѣка си не тамъ, където го отправя г. д-ръ Чирпанлиевъ, а къмъ розофабрикантитъ, къмъ оня режимъ, който се създаде отъ 15 години насамъ, откато се въведе фабричното производ-ство на розово масло.

Прочее, за да се избѣгне тоя именно монополъ на фабри-кантитъ, създава се тоя законопроектъ, целта на който е, чрезъ подпомагане кооперациитъ, да се бори противъ монопола на розофабрикантитъ.

Розопроизводителитъ кооперации започнаха да се създаватъ у насъ отъ десетина години насамъ. Тѣ бѣха, обаче, много слаби. Появиха се кооперативни розоварни въ нѣколко пункта, но повече насърдението, което имъ се даваше, не бѣше твърде ефикасно и систематично, тѣх-ното развитие вървѣше бавно, вървѣше: анемично. При все това населението, което съ своя здравъ усѣтъ вижда, че неговото спасение не е другаде, освенъ въ кооператив-ното розоварене, съ всички усилия поддържа идеята за кооператизма и въпрѣки всички лоши условия, при които

е принудено да се бори, успѣ да създаде кооперативни розоварни въ много пунктове на околията и въ днешния моментъ имаме около 36 кооперативни розоварни. Това е вече единъ голѣмъ активъ, това е вече едно голѣмо за-воюване въ пътя на борбата за тържеството на коопера-тивното розоварене.

Можеше ли днешното правителство, което излѣзе отъ урнитъ на 21 юний 1931 г., да остане равнодушно къмъ положението на това население и да не му се притече на помощъ съ всички ония законни срѣдства, съ които раз-полага държавата, за да го подпомогне въ неговата борба за едно по-силно развитие, за единъ по-интензивенъ жи-вотъ на кооперативното розоварене? И всички ония мѣро-приятия, които днешниятъ законопроектъ предлага на ва-шето одобрение, сѣ насочени именно къмъ това — да се даде животъ на розопроизводителитъ кооперации, да имъ се даде възможностъ не само да прибератъ своя продуктъ, да го изварятъ, да го преобърнатъ въ розово масло и да чакатъ най-благоприятния моментъ на пазара, като имъ се даде възможностъ сами да могатъ непосредствено да се явятъ на пазара — съ което ще се създадатъ условия за еманципирането, освобождаването на розопроизводн-литъ отъ монопола на фабрикантитъ.

Съ насърдението, което даваме на кооперациитъ, ние, отъ една страна, подпомагаме розопроизводителя по отно-шение на цената, за да има той една стабилна цена; за каквато ратува и г. д-ръ Чирпанлиевъ, и, отъ друга страна, гарантираме изплащането на тази цена. На тѣзи два въ-проса азъ нѣма защо да се спирамъ, защото критика въ това отношение не се направи, нито може да бѣде направ-ена. Позицията, която заема настоящиятъ законопроектъ, както и миналогодишниятъ, е една позиция, която заслу-жава, безспорно, всеобщото одобрение на народното пред-ставителство.

Но критика се направи по отношение на Българската земеделска банка, която е избрана като институтъ, на който се възлага предимно грижата за продажбата и пла-сирането на розовото масло. Казва се, че Българската зе-мледска банка нѣма да може да занесе съ успѣхъ тази мисия. Нѣма да отрека, г. г. народни представители, всич-ката оная заслуга, която съслѣвието на розотърговцитъ е принесло въ течение на времето за създаването и за раз-ширяването на пазаритъ на розовото масло. Безспорно, че търговецътъ, преследвайки своя интересъ, е билъ единъ пионеръ въ развитието на розовата търговия и е допри-несълъ много за развитието на самата розова култура. Но безспорно е, отъ друга страна, г. г. народни предста-вители, че поради злоупотрѣблението или поради авантю-ризма на нѣкои единици само отъ розотърговцитъ, напо-следъкъ се даде подхрана на движението за коопериране на розопроизводителитъ, на движението за еманципиране отъ монопола на розофабрикантитъ, който монополъ ко-стуваша на розопроизводителитъ отъ областта около 70 ми-лиона лева загубени пари. Българската земеделска банка, натоварена отъ настоящия законопроектъ предимно тѣ, съ съдействието на Общия съюзъ на земеделскитъ коопера-ции, да се грижи за пласмента, нѣма по никакъвъ начинъ да откаже сътрудничеството на търговцитъ, ако тѣ биха желали. Българската земеделска банка нѣма защо да претендира, да продаде непременно въ странство розо-вото масло, ако добра цена би ѝ се предложила и тукъ отъ нѣкои розофабриканти.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Моята мисль е тамъ.

К. И. Кирковъ (д): Ако Вашата мисль е тамъ, законо-проектътъ съвсемъ това не забранява.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Земеделската банка да приеме сътрудничеството на всички, които ще улеснятъ продажбата.

К. И. Кирковъ (д): Но ако вие смѣтате, че Земеделската банка, понеже се състои отъ чиновници, нѣма да бѣде единъ достатъчно компетентенъ органъ, единъ органъ, сподручно избранъ, който да се занимава съ продажба, да, съгласенъ съмъ съ Васъ. Може би въ първо време да се направятъ известни грѣшки; може би въ първо време да се направятъ опущения; може би въ първо време тази манипулация да стане малко по-трудно и съ малко повече общи разноски, но ние трѣбва да гледаме по-далечната целъ, ние не трѣбва да гледаме непосредствения интересъ. И както Земеделската банка, на която е дадена грижата за пласмента отчасти на нѣкои произведения, можа да регистрира тамъ единъ успѣхъ, тя ще го регистрира, безспорно, и тукъ. Тя има вече опитностъ въ пласирането на тютюнитъ, въ пласирането на пашкулитъ и т. н.

И най-после, г. г. народни представители, позволете ми да релесирамъ предъ васъ единъ фактъ, който може да не е толкова острастенъ, но единъ фактъ, който не можемъ да игнорираме. Като говоря за търговията съ тютюнитѣ, трѣбва да припомнимъ този фактъ. Въмѣсто ние да продаваме тютюнитѣ чрезъ нашитѣ търговци и по такъвъ начинъ да даваме възможностъ и на нашето търговско сѣловие да крепне, да възможе, да може да открива и да намира пазари за нашитѣ тютюни, ние видѣхме — не по наша вина, разбира се — голѣмитѣ купуватели на нашитѣ тютюни да дойдатъ тукъ съ свои центри. Вие знаете, че почти нѣма европейска тютюнева режия, която да нѣма тукъ свои представители. Е добре, безъ да го желаемъ, може би ние ще дойдемъ до сѣщото положение и по отношение на търговията съ розово масло, да видимъ дошли тукъ голѣмитѣ купувачи на розово масло, които сѣ много по-малко, отколкото сѣ ония на тютюнитѣ. И ако, следователно, тѣ дойдатъ тукъ — ние нѣмаме никакви сѣдства, за да ги възпремъ — естествено ние ще бѣдемъ поставени въ положение на единъ непосредственъ контактъ съ тия купувачи и тогава пласментътъ се улеснява още повече. Ето защо не трѣбва да имаме никакво опасение и никакъвъ страхъ, ако съ настоящия законопроектъ се предоставя на Българската земеделска банка да се грижи за пласмента на розовото масло.

Спомена се за загубитѣ, които евентуално биха последвали. Действително, споредъ законопроекта, г. г. народни представители, загубитѣ, които биха последвали, въ края на краищата се предлагатъ, че ще бѣдатъ теглени отъ държавата, ако не достигне образуваниятъ фондъ за посрещане на тия загуби. Позволете ми, обаче, да ви декларирамъ отъ името на розопроизводителитѣ отъ този край, че тѣ сѣ готови да приематъ възможната най-ниска цена на розовия цвѣтъ, стига само да видятъ реализирано тѣхното желание, щото чрезъ кооперациитѣ да става изваряването на розата и чрезъ Земеделската банка да става пласментътъ на розовото масло, защото само въ това тѣ виждатъ залога за успѣха на своето кооперативно движение, което ще позволи, щото тѣ да бѣдатъ абсолютни господари на това, което произвеждатъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ главното на законопроекта, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 1. Членъ 1 се измѣнява така:

Държавата подпомага развитието на розопроизводството, като:

- а) учредява въ областта на розопроизводството опитни станции и полета, които работятъ за подобрене на розовата култура;
- б) организира борбата противъ болеститѣ и неприятелитѣ на розата;
- в) подпомага производителитѣ за изваряване на розовия цвѣтъ чрезъ кооперациитѣ.“

§ 1 се прие отъ комисията безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ § 1 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 2. Членъ 2 се измѣнява така:

Кооперации, които изваряватъ розовия цвѣтъ на производителитѣ подъ контрола на Българската земеделска банка, се освобождаватъ отъ данѣкъ сгради върху построенитѣ отъ тѣхъ розоварни, данѣкъ на дружествата и всѣкакви други такси, налози и берии, включително и тѣзи по настоящия законъ, а Българската земеделска банка и Общиятъ сѣюзъ на земеделскитѣ кооперации се освобождаватъ отъ износно мито, акцизъ и всички други налози, такси и берии върху розовото масло при изнасянето му въ странство.

Разпоредбитѣ на настоящия членъ се отнасятъ само до ония кооперативни сдружения, които сѣ кредитирани отъ Българската земеделска банка или сѣ получили писмено съгласие отъ сѣщата за варене на розовъ цвѣтъ.“

§ 2 се прие отъ комисията съ едно малко допълнение: на четвъртия редъ следъ сумата „построенитѣ“ се добавятъ думитѣ „и закупени“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Генко Митовъ.

Г. Митовъ (д. ср): Г. г. народни представители! Въ батитѣ при първото четене на законопроекта азъ имамъ

възможностъ по-обширно и мотивирано да ви обясня отъ какво се нуждае розопроизводството въобще и между другото още тогава спрѣхъ вниманието ви, че ако искаме да го настрѣчимъ и да го използваме като едно национално производство и като единъ националенъ монополъ, ще трѣбва да се отнесемъ съ еднакви грижи и съ еднакво внимание къмъ всички фактори, които участвуватъ въ него, и, следователно, въ никакъвъ случай да не създаваме привилегии въ полза на едни, които привилегии биха създали прѣчки за останалитѣ участници въ това производство. Въ духа на тѣзи мои разбирания и въ духа на тази нужда отъ подпомагане на розопроизводството азъ предлагамъ чл. 2 да добие една нова редакция съ следния смисълъ: (Чете) „Всички производители на розово масло се освобождаватъ отъ данѣкъ сгради върху построенитѣ отъ тѣхъ розоварни, данѣкъ занятии и на дружествата и всѣкакви други такси, налози и берии, включително и износно мито, акцизъ и всички други налози и берии върху розовото масло при изнасянето му въ странство, съ изключение общинския налогъ 10 ст. на килограмъ изваренъ розовъ цвѣтъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кирко Кирковъ.

К. И. Кирковъ (д): Г. г. народни представители! Къмъ чл. 2 моля да се съгласите да бѣде направена следващата добавка: (Чете) „Обаче налогътъ отъ 10 ст. на всѣки изваренъ въ розовитѣ фабрики килограмъ розовъ цвѣтъ, установенъ съ чл. 88, т. 23, отъ закона за градскитѣ общини и чл. 67, т. 23, отъ закона за селскитѣ общини, остава задължителенъ и за кооперациитѣ“. Съ тази добавка къмъ чл. 2 искаме да остане въ сила съществуващото законоположение, по силата на което общинитѣ, въ районитѣ на които има розоварници, събиратъ отъ изваряваното цвѣте 10 ст. на килограмъ, отъ който налогъ сегашниятъ законопроектъ иска да освободи кооперациитѣ. Ние даваме достатъчно насърчение на кооперациитѣ. Тази тежестъ е незначителна, почти минимална. Тѣ нѣма да почувствуватъ много голѣмо облекчение отъ това, че ще платятъ по 10 ст. по-малко на килограмъ цвѣтъ, което прави 350 или 400 л. на килограмъ масло, което се продава 25.000 л. килограмътъ. Това е една нищожна сума. А, отъ друга страна, общинитѣ, които събиратъ този налогъ отъ 10 ст. на килограмъ изварено цвѣте, днесъ иматъ не по-малко нужда отъ подпомагане. Спомнете си, че наскоро гласувахме закона за облекчение на общинитѣ. А тия общини, които днесъ изнемогватъ, иматъ единъ сигуренъ доходъ отъ тази такса отъ 10 ст. на килограмъ изваренъ розовъ цвѣтъ.

Азъ ви моля по никакъвъ начинъ да не отбѣлсквате предложението, което азъ правя. Моля и г. министъра на земледѣлието да се съгласи съ тази добавка, съ която искаме и по отношение на кооперативното розоварене да остане облогътъ отъ 10 ст. на килограмъ цвѣте, който е незначителенъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ К. Муравиевъ: Г. г. народни представители! Предложението на г. Генко Митовъ не може да бѣде прието, защото противоречи на главната целъ на законопроекта.

По предложението на г. Кирковъ има да заявя следното. Целта на законопроекта не е да търси приходи за общинитѣ, където има розоварни. Ако ние оставимъ прихода отъ 10 ст. на килограмъ цвѣтъ на онѣзи общини, въ които има розоварни, той ще възлѣзе на 500—600 хиляди лева, която сума ще легне като тежестъ върху кооперациитѣ и върху Земеделската банка. Така производственитѣ разноси на килограмъ розово масло ще бѣдатъ увеличени. Ако народното представителство намѣри, че съ този законопроектъ трѣбва да създаде приходи за известни общини, гдето има розоварни, азъ мисля, че предложението на г. Кирковъ може да се гласува. Но, казвамъ, не е това целта на законопроекта.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има предложение отъ народния представителъ г. Генко Митовъ, който предлага: (Чете) „§ 2. Чл. 2 се измѣнява така: Всички производители на розово масло се освобождаватъ отъ данѣкъ сгради върху построенитѣ отъ тѣхъ розоварни, данѣкъ занятии и на дружествата и всѣкакви други такси, налози и берии, включително и износно мито, акцизъ и всички

други налози и берии върху розовото масло при изнасянето му въ странство, съ изключение общинския налогъ 10 ст. на килограмъ изваренъ розовъ цвѣтъ. Съ това предложение г. министърътъ на земледѣлието не е съгласенъ.

Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ предложението на г. Генко Митовъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Предложение отъ народния представител г. Кирко Кирковъ, който предлага: „Къмъ първата алинея на чл. 2 се прибавя: Обаче налогътъ отъ 10 ст. на всѣки изваренъ въ розовитѣ фабрики килограмъ розовъ цвѣтъ, установенъ съ чл. 88, т. 23, отъ закона за градскитѣ общини и чл. 67, т. 23, отъ закона за селскитѣ общини, остава задължителенъ и за кооперациитѣ“, съ което г. министърътъ не е съгласенъ.

К. И. Кирковъ (д): Не е казалъ, че не е съгласенъ. Той предостави на народното представителство.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ това предложение на г. Кирко Кирковъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

А. Кантарджиевъ (д): Министърътъ каза, че оставя на съвѣстия на депутатитѣ, г. председателю, а не че не е съгласенъ съ предложението. Г. министърътъ каза, „може да се гласува“, което значи, че може и да не се гласува, но Вие сте длъжни да го кажете отъ горе.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Депутатската съвѣсть не зависи отъ министра.

А. Кантарджиевъ (д): Депутатската съвѣсть не зависи отъ министра, но Вие сте длъжни да информирате правилно Събранието. Ние знаемъ какво значи съвѣсть.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ § 2 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 3. Чл. 3 се измѣнява така:

Българската земледѣлска банка подпомага чрезъ дългосрочни заеми до 50% отъ стойността на розоварнитѣ ония кооперации, които построятъ модерни розоварни или откупятъ съществуващи такива, но винаги съ предварителното нейно съгласие и одобрение.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Генко Митовъ.

Г. Митовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ предлагамъ къмъ § 3 да се прибави една нова алинея, съ която значително ще се насърди розопроизводството, съ която значително ще се облекчи търговията съ розово масло, и най-важното, съ постановленията на която алинея ще можемъ да освободимъ нашата търговия отъ едно чуждо влияние. Азъ имамъ случай да ви обясня, че днесъ нашитѣ дистилятори на розово масло — частни лица и фирми — обикновено се ползватъ отъ кредита на чужбина, или на банково учреждение въ чужбина, или на самитѣ парфюмери и, следователно, ползувайки се отъ този кредитъ, понеже такъвъ не могатъ да намѣрятъ въ нашата страна, тѣ се явяватъ въ нѣкои случаи проводници, защитници на тѣхнитѣ интереси. Затова, ако ние искаме да усвоимъ една национална политика по отношение производство и особено по отношение търговията съ нашето розово масло, ние ще трѣбва да улеснимъ нашитѣ дистилятори съ кредитъ. И затова предлагамъ къмъ § 3 да се прибави нова алинея съ следното съдържание: „Земледѣлската банка подпомага съ кредитъ всички лица и дружества, участващи въ производството на розово масло“.

Министъръ К. Муравиевъ: Нѣма смисълъ.

Г. Митовъ (д. сг): Много голѣмъ смисълъ има. Ако ние искаме да правимъ национална политика и Земледѣлската банка да реализира тѣзи намѣрения, които вие имате, това ще стане само по този начинъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Георги Мариновъ.

Г. Мариновъ (з): Г. г. народни представители! По предложението на народния представител г. Генко Митовъ ще

кажа следното. Той прави предложение да може и розофабрикантитѣ да се ползватъ отъ тѣзи права, отъ които се ползватъ розопроизводителнитѣ кооперации — съ кредитъ отъ Земледѣлската банка. Нему много добре му е известно отъ кѣде розофабрикантитѣ могатъ да се ползватъ съ кредитъ и знае много добре целитѣ и задачитѣ на Българската земледѣлска банка. Но въ ония времена, когато нашето розопроизводство търпѣше криза и розотърговцитѣ бѣха много добре, тогава същитѣ господа не повдигнаха този въпросъ, че ние трѣбва да разширимъ кредита на нашия розопроизводителъ, за да можемъ да защитимъ неговитѣ интереси. И азъ намирамъ, че бележката, която той иска да се прибави къмъ чл. 3, е много неумѣстна и съ нищо неоправдана.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има предложение отъ народния представител г. Генко Митовъ следъ сегашния текстъ на § 3 да се прибави нова алинея съ следното съдържание: „Земледѣлската банка подпомага съ кредитъ всички лица и дружества, участващи въ производството на розово масло“.

Съ това предложение г. министърътъ не е съгласенъ. Които приематъ предложението на г. Генко Митовъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ § 3 тѣй, както се прочете отъ докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 4. Чл. 4 се отмѣнява.“

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ § 4 тѣй, както се прочете отъ докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 5. Чл. 5 се измѣнява така:

Изваряването на розовия цвѣтъ чрезъ кооперациитѣ се извършва подъ непосредствения контролъ на Българската земледѣлска банка.

Така произведеното розово масло се продава отъ Българската земледѣлска банка или по делегация отъ Общия съюзъ на българскитѣ земледѣлски кооперации съ съдействието и при непосредствения контролъ на Българската земледѣлска банка.“

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Генко Митовъ.

Г. Митовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Съ постановленията на чл. 5, между другото, се цели да се запази реномето на една частъ отъ произведеното въ България розово масло. Азъ мисля, че дългъ е на всички ни, когато се касае да пазимъ реномето на едно българско производство, да го пазимъ изцѣло. И ако ние ще установимъ единъ контролъ върху това производство, той трѣбва да обема цѣлото производство. Нѣма защо производството на розово масло, което се дистирира по единъ начинъ или което се дистирира отъ дадени лица, да бѣде подъ известенъ контролъ, а останалото производство да бѣде лишено отъ този контролъ и, следователно, да може евентуално да му се хвърли упръкътъ, че понеже то не е контролирано отъ единъ държавенъ органъ, маслото не е чисто и, следователно, да се подобие неговата цена и неговата възможностъ да излѣзе на пазара. Кой ще загуби, въ края на краищата отъ това? Розовото масло, варено отъ частни лица, било отъ малки производители, каквито ги има много, които не участвуватъ въ кооперациитѣ и дистириратъ съ малки казанчета, било отъ по-голѣми фирми и дружества, които дистириратъ въ модерни инсталации — това производство, казвамъ, не принадлежи само на частнитѣ лица, то е частъ отъ нашето национално богатство и ние ще трѣбва да пазимъ неговото реноме еднакво, както реномето на останалото производство, което ще се дистирира отъ кооперациитѣ и ще се контролира отъ Земледѣлската банка.

Затова азъ предлагамъ: въ алинея първа на чл. 5, както е редактирана въ законопроекта, думитѣ „чрезъ кооперациитѣ“ да се заличатъ. Тогава текстътъ на алинея първа ще стане така: „Изваряването на розовия цвѣтъ се извършва подъ непосредствения контролъ на Българската земледѣлска банка“.

Въ такъвъ случай алинея втора, поради горната поправка въ алинея първа, ще трѣбва да се поправи въ следния смисълъ: вмѣсто „Така произведеното...“, ще се каже: „Произведеното отъ кооперациитѣ...“.

Освенъ това азъ предлагамъ, пакъ въ интереса на

осигуряване пласмента на нашето розово масло, въ интереса на намиране и гарантиране лазари за него и за да се предотвратят ония борби, които евентуално биха могли да се появят между Българската земеделска банка, от една страна, която се явява като продавач, и частните лица, от друга страна, които също ще се явят като продавачи; за да може да се избягнат конфликтите, конкуренцията, смътане, че е абсолютно необходимо, колкото се касае до пласирането на нашето розово масло, да имаме един национален план и този план да се изработва всяка година след реколтата, като се държи смътка и за количеството на произведеното розово масло, и за нуждите на пазара, и за възможностите на този пазар. Този план да се изработва от една комисия при Българската земеделска банка, въ която комисия да участват: администраторът на Българската земеделска банка, представител на Министерството на търговията и представител на частните лица и фирми, които сж произвели розово масло; колкото се касае до кооперациите, тж сж представени от Земеделската банка, която, по този закон, фактически ще бъде и стопанинът на розовото масло. Тжй че предлагамъ къмъ чл. 5 да се прибави една нова алинея въ смисълъ: (Чете) „Следъ всяка реколта една комисия при Българската земеделска банка, въ съставъ: администраторът на Българската земеделска банка, представител на Министерството на търговията, представител на частните производители и износители на розово масло, изработва планъ за съгласувано действие при продажбата на розовото масло въ чужбина“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата на родниятъ представител г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ духа на това, което говорихъ въ началото по заглавието на законопроекта, азъ се присъединявамъ къмъ това предложение, но смътанъ, че може да стане една поправка въ предложението на г. Генко Митовъ, въ смисълъ, ако контролът на розоваренето от кооперациите е задължителенъ, контролът на частното производство да бъде факултативенъ: при поискване от единъ частенъ производител — да не казваме „фирма“, защото лошо звучи — Земеделската банка да не му отказва да му прати единъ контролоръ. По този начинъ ще избягнемъ маса неудобства при прилагането на чл. 7. Ще се процедира по сжщия начинъ, по който ще се процедира и при контрола на производството на масло от кооперациите. Къде е гаранцията за производство на чисто масло при кооперациите? Гаранцията е, че при кооперациите ще има контрол на Земеделската банка, а ще има и самоконтрол на членовете. Но трѣбва да имаме елементарно доверие и въ всички производители, които не сж въ кооперации. Земеделската банка ще има на разположение контролори. Щомъ единъ частенъ производител поиска контролоръ, Земеделската банка може да прати такъвъ при всяка розоварна. Така ще се избягнатъ всички неудобства при приложението на чл. 7. Та, ако се съгласи г. министърътъ, нека контролът при частните розоварни да бъде факултативенъ.

М. Дилиановъ (з): Излишно е.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Не е излишно, защото има голѣми неудобства при сегашния текстъ на чл. 7.

М. Дилиановъ (з): Производството на масло въ частните розоварни е свободно. Нѣма да го закупува Земеделската банка. Защо ще го контролира?

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Защо да не се създаде тоя контрол и върху частните розоварни? Още повече, че сега ще се контролиратъ 36 розоварни. За догодина, както върви развитието на розовата култура, тж ще станатъ 50. Значи, ограничено число чиновници ще контролиратъ. Този контрол и върху частните розоварни не е излишенъ.

М. Дилиановъ (з): Значи, Земеделската банка ще прави реклама на частните лица по тѣхно искане!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледелието.

Министъръ К. Муравиевъ: Г. г. народни представители! Щомъ искаме съ законопроекта да въвеждаме контрол на Земеделската банка при розоваренето, ние не можемъ да го въвеждаме по другъ път, освенъ като вървимъ

по пътя, посоченъ въ законопроекта. Но не е достатъченъ само контролът при розоваренето. Контролът, който ще се върши отъ Земеделската банка, ще почва отъ варенето на цвѣта и свършва до окончателната продажба на розовото масло. Ако контролът на розоваренето при кооперациите почва още отъ началото и свършва окончателно когато розовото масло бива продавано на фабриките за парфюми, гаранцията за качеството на маслото е пълна, но ако приемемъ това, което искате — въвеждане на контрол и при частните розоварни — то ще рече да гарантираме чистотата на маслото, добито отъ частните розоварни, макаръ че то е примѣсено съ тереше.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Но може да се удря щемпелът на Земеделската банка и върху частното масло, както ще се удря върху кооперативното.

Министъръ К. Муравиевъ: Гаранцията не е само въ щемпела.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има предложение отъ народния представител г. Генко Митовъ, който предлага...

П. Деневъ (р): Но и г. Мариновъ е депозиралъ предложение и иска думата по него да се обясни. Той ви казва, че иска думата. Пжкъ и азъ ще искамъ после думата.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г. Мариновъ може самъ да поиска думата. Вашето ходатайство е излишно. Г. Мариновъ! Искате ли думата?

Г. Мариновъ (з): Да.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Имате думата.

Г. Мариновъ (з): Г. г. народни представители! По повдигнатия въпросъ за контрола при варенето и при продажбата на розовото масло ще кажа, че докато наложениятъ съ този законопроектъ контролъ при варене на розовото масло при кооперативните розоварни може да се въведе лесно, при фабричното производство на розово масло този контролъ е много труденъ, да не кажемъ невъзможенъ.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Не при фабричното, а при частното производство.

Г. Мариновъ (з): Моля Ви се. Какъ ще може Земеделската банка официално да гарантира за чистотата на едно розово масло, добито въ частна розоварна, щомъ като тя нѣма гаранция, че впоследствие това масло ще остане въ сжщия видъ, въ който е изфабрикувано отъ фабриките на розофабрикантите?

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): То е въпросъ на подробности.

Г. Мариновъ (з): Каквито щете подробности да предвиждате, не може да има контрол върху маслото, добито въ частни розоварни. Земеделската банка може да гарантира само за онова масло, което е оставено въ нейните изби и отъ тамъ отива направо до търговеца, който ще го купи, който ще го смѣси, за да получи всевъзможни парфюми. Абсолютно е невъзможенъ контролът. Съ всички машинации, които правятъ розофабрикантите — да ме извинятъ, ако има такива тукъ — сж дали достатъчно доказателства, че оставено розовото масло у тѣхъ, както щете да го контролирате, то ще отиде на пазара фалшифицирано.

Азъ правя следното предложение: алинея втора отъ § 5 да се измѣни така: „Така произведеното розово масло се предава отъ Общия съюзъ чрезъ розопроизводителната централа, която се образува при този съюзъ“, т. е. да го продаватъ хора, които сж вещи, хора, които познаватъ пазара, за да може по такъвъ начинъ да се улесни продажбата на розовото масло.

Моля народното представителство да подкрепи това мое предложение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата на родниятъ представител г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (р): Г. г. народни представители! Предложението, което се направи отъ г. Мариновъ и мене, абсолютно съ нищо не накърнява ония цели, които г. министърътъ преследва съ законопроекта. Касае се само до

едно целесъобразно измѣнение въ § 5, което ще даде само добри резултати. Понеже цѣлото производство на розово масло чрезъ кооперативнитѣ сдружения ще става съ срѣдства на Земледѣлската банка, и право, и редно е, и елементарниятъ разумъ налага този, който, дава паритѣ, да има правото на непосредственъ контролъ отъ първия до последния моментъ не само на производството, но и на пласмента. Туй право на контролъ на земледѣлската банка на много мѣста въ законопроекта е признато. То е признато и въ дебатирания § 5. Но ние намираме, че трѣбва да се направи една разлика между контролиране на продажбата и самата техника на продажбата. Земледѣлската банка трѣбва да има правото да контролира най-напредъ да не се извърши злоупотреба съ качеството на маслото, което тукъ е произведено — презумира се — по единъ свършенъ начинъ и е гарантирано отъ всѣкакви фалшификации. Значи, банката на първо мѣсто трѣбва да има право на единъ непосредственъ, непрекъснатъ контролъ върху качеството на продукта. Но по-нататъкъ тя трѣбва да има и правото да проконтролира добросъвестността на продажбата: да не стане злоупотреба съ цената, да не станатъ злоупотреби чрезъ посрѣдничитѣ и редъ други работи, които, за съжаление, съпътствуватъ всѣка една продажба въ по-голямъ масщабъ, а особено продажби, които се вършатъ отъ наши представители.

Но като има — и трѣбва да има — Земледѣлската банка туй право, недейте, г. г. народни представители, да отиваме до крайности, а дайте да дадемъ възможностъ, наредъ съ контрола, който упражнява Земледѣлската банка, да ангажираме въ пласмента на розовото масло и онѣзи кооперативни сдружения, които сѣ непосредствено заинтересувани въ производството и които ще ги боли за цената, която ще се получи за фабриката, най-малко толкова, колкото ще боли и Земледѣлската банка, която дава паритѣ, защото, ако Земледѣлската банка дава паритѣ, розопродовителитѣ дава труда си, дава труда на своята челядь, дава продукта на своята потъ и има интересъ все по-добри и по-добри пазари да се извоюватъ, все по-добри и по-добри цени да се получатъ за фабриката. Въ такъвъ случай ние ще направимъ нѣщо по-свършено, нѣщо по-пълно, като възложимъ на Общия съюзъ на земледѣлскитѣ кооперации, чрезъ една централа — разбира се на розопродовителнитѣ кооперации — да върши техниката на продажбата, а пъкъ Земледѣлската банка да участвува непосредствено, заедно съ тази централа, въ контролирането, като въ края на краищата бѣде невъзможна продажба безъ нейното съгласие. По това да бѣдемъ наясно. Този текстъ на § 5: „съ съдействието и при непосредственъ контролъ на Българската земледѣлска банка“ остава, което значи, че, ако, не дай, Боже, би се намѣрила една недобросъвестна централа при Общия съюзъ на земледѣлскитѣ кооперации и би пожелала да направи пласментъ на розово масло не съ огледъ на цената, която трѣбва да получи, Земледѣлската банка, по силата на § 5, има правото и възможността да не се съгласи и да осуети една такава продажба. И обратното: попаднемъ ли на едни недобросъвестни представители въ тази централа отъ кооператори, азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че трѣбва да презумираме, че както сѣ добросъвестни, защото сѣ кооператори, също-така ще да сѣ и вещи. Може да се възрази, че въ миналото тази идея е била компрометирана, както завчера г. министърътъ каза, че миналата година били пратени кооператори да вършатъ продажби, похарчиха нѣколко милиона пари на Общия съюзъ на земледѣлскитѣ кооперации, безъ да свършатъ нѣкоя работа. Това е истина. Кой бѣха тѣ — имената на всички ви сѣ известни, да ги не поменавамъ. Бѣха пратени хора, които знаеха за розовото масло дотолкова, доколкото да се парфюмиратъ, но нѣмаха понятие отъ производство на розово масло!

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Вашъ Иванчо, напиримъ.

П. Деневъ (р): Нашъ Иванчо Харизановъ не е такъвъ.

Г. г. народни представители! Ако туримъ въ хармония дейността на розопродовителнитѣ кооперации съ дейността на Земледѣлската банка — да има една съвмѣстна работа както въ производството на розовото масло, така и въ пласмента му — азъ смѣтамъ, че ще направимъ едно добро дѣло за това производство, безъ да изложимъ абсолютно на никакъвъ рискъ интереситѣ на Земледѣлската банка, която кредитира кооперациитѣ, а отъ друга страна ще откриемъ широка възможностъ на розопродовителитѣ, групирани въ розопродовителни кооперации, да завоюватъ все по-добри и по-добри пазари, да получатъ все

по-добра и по-добра цена и — което е най-важното — по-своевременно да намиратъ пазаръ на своя продуктъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ К. Муравиевъ: Г. г. народни представители! Имахъ случай при първото четене на законопроекта да обясня защо министерството иска да отстрани до известна степенъ прѣкото участие на розопродовителнитѣ кооперации при продажбата на розовото масло. Теорията е едно, практиката е друго. Ние знаемъ кои сѣ влизали въ тоя комитетъ, каква роля сѣ изпълнявали досега. Това сѣ хора, които, подъ предлогъ, че мислятъ за кооперативното дѣло, вършатъ една полѣма пакостъ на кооперативното движение, като си служатъ съ най-долна демагогия. Между другитѣ, познати ми сѣ имената на Пенчо Дворяновъ, д-ръ Балева и др. Миналата година сѣ похарчили милиони за командировки, безъ да направятъ нѣщо; тѣ сами сѣ станали причина да бѣдатъ отхвърлени 2—3 оферти, да не станатъ продажби, като разправяха на кооператоритѣ, че розовото масло не трѣбвало да се продава сега, защото ще дойде близъкъ день, когато то ще има високи цени. По тѣзи съображения азъ смѣтамъ, че този комитетъ трѣбва да бѣде отхвърленъ.

Г. г. народни представители! Почти всички тия кооперации членуватъ въ Общия съюзъ на земледѣлскитѣ кооперации.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): И се кредитиратъ отъ него.

Министъръ К. Муравиевъ: Тѣ могатъ да упражняватъ необходимия контролъ и влияние чрезъ този съюзъ и Земледѣлската банка.

Така че азъ моля народниятъ представител г. Георги Мариновъ да оттегли предложението си.

Г. Мариновъ (з): Оттеглямъ го.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има предложение отъ народния представител Генко Митовъ за измѣнение на § 5 въ следния смисълъ: (Чете) „Въ първата алинея на сегашния текстъ думитѣ „чрезъ кооперациитѣ“ се зачеркватъ. Въ втората алинея на текста, вмѣсто думитѣ „така произведеното“, да се поставятъ думитѣ „произведеното отъ кооперациитѣ“. Да се прибави нова алинея съ текстъ: „Следъ всѣка реколта една комисия при Б. з. банка, въ съставъ: администраторъ на Б. з. банка, представител на Министерството на търговията, представител на частнитѣ производители и износители на розово масло, изработва планъ за съгласувано действие при продажбата на розово масло въ чужбина“. Съ това предложение г. министърътъ не е съгласенъ.

Който приематъ предложението на г. Генко Митовъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема. Второ предложение отъ народния представител Георги Мариновъ.

Г. Мариновъ (з): Оттеглямъ го.

П. Деневъ (р): То е подписано отъ двама души: отъ Георги Мариновъ и отъ мене. Нека се прочете предложението и да се гласува.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Мариновъ го оттегля.

П. Деневъ (р): Азъ не го оттеглямъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Предложение отъ народния представител Панайотъ Деневъ, който предлага: (Чете) „Така произведеното розово масло се продава отъ Общия съюзъ на българскитѣ земледѣлски кооперации чрезъ образуваната при него розопродовителна централа на заинтересованитѣ кооперации, съ съдействието и при непосредствения контролъ на Българската земледѣлска банка“.

Съ това предложение г. министърътъ на земледѣлието не е съгласенъ.

Министъръ К. Муравиевъ: По никой начинъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка, Малцинство, Събранието не приема.

Който приематъ § 5 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 6. Членовѣтъ: 6, 7, 8, 9, 10 и 11 се отиѣняватъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ § 6 така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): Въ § 7 комисията е направила следнитѣ поправки и добавка.

Въ първия редъ следъ думитѣ „чл. 12“ се поставятъ думитѣ „става чл. 6“.

Въ първия редъ на текста е заличила думитѣ „сж свободни и“.

Прибавила е нова алинея съ следната редакция: (Чете) „Провѣрка за чистотата на розовото масло се извършва, по искане на комисията по чл. 11, отъ лабораториитѣ на Българската земеделска банка, на Софийската опитна станция и още една отъ държавнитѣ лаборатории, определена отъ министъра на земедѣлието“.

По този начинъ § 7 добива следната редакция: (Чете) „Чл. 12 става чл. 6 и се измѣнява така:

Производството и търговията съ розово масло се извършватъ съгласно настоящия законъ. Когато се констатира, че нѣкое розово масло е фалшифицирано, то се конфискува отъ комисията по чл. 11 въ полза на фонда по чл. 7 и подъ контрола на Българската земеделска банка се употребява само за нуждитѣ на мѣстната сапунена индустрия.

Провѣрка за чистотата на розовото масло се извършва, по искане на комисията по чл. 11, отъ лабораториитѣ на Българската земеделска банка, на Софийската опитна станция и още една отъ държавнитѣ лаборатории, определена отъ министъра на земедѣлието“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Чирпанлиевъ.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ § 7 така, както се промѣни отъ комисията, наистина става едно подобрене. Въ стария текстъ бѣше: когато се констатира, че маслото е фалшифицирано, то се конфискува, безъ да се каже кой прави провѣрката и въ кой моментъ. Обаче и тъй, както е сега текстътъ на § 7 промѣненъ отъ комисията, той пакъ повдига ония въпроси, които азъ поставихъ и въ комисията: първо, въ кой моментъ ще стане провѣрката, дали въ всѣки моментъ, когато се поиска, или тази провѣрка ще става при изнасянето на розовото масло; второ, тази провѣрка, която се иска по чл. 11, засѣга не само розовото масло, което е съсредоточено въ голѣмитѣ фирми и кантори, но тя засѣга и маслото, което има всѣки частенъ производителъ.

Г. Мариновъ (з): Всички, безъ изключение.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Тогава създаватъ се редъ неудобства по начина, по който ще процедира тази комисия. Безъ да давамъ единъ текстъ и да правя предложение, азъ ще повдигна сѣщитѣ въпроси, които повдигнахъ въ комисията вчера, за да може, при изработката на правилника, да се уреди точно начинътъ, по който ще се процедира. Защото комисията по чл. 11 се състои отъ хора, които нѣматъ тази компетенция — да правятъ провѣрка на чистотата на розовото масло. Това е една деликатна работа, която не се поддава твърде на химически анализъ. Прави се най-вече съносъ. Носътъ е най-добриятъ апаратъ за провѣрка. Маслото не се поддава на химическа реакция.

§ 7, макаръ и тъй промѣненъ въ комисията, както сега се прочете, пакъ създава неудобства и отваря вратитѣ за единъ тормозъ, който би се упражнилъ. За да се избѣгне това, азъ ще моля, при изработването на правилника, да се предвиди, че следъ като се прегледа маслото, дава се мостра, подпечатана отъ института, който е провѣрилъ маслото, на разположение на Земеделската банка или евентуално на търговеца.

Министъръ К. Муравиевъ: Това е въпросъ на правилника.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Защото ще бѣде много неудобно въ всѣки моментъ да се повдига въпросъ за чистотата на маслото. Това е търговия, сдѣлките се сключватъ бързо и се касае до дни и часове. А една провѣрка може да продължи месецъ-два и да се компрометира сдѣлката при недобросѣвѣстностъ. А такава трѣбва да се предполага. Всички сме хора — най-сетне ще има моменти на проявена недобросѣвѣстностъ. По тоя начинъ тая ко-

мисия, когато въ нея попаднатъ недобросѣвѣстни хора, ще може да упражнява тормозъ, който ще спѣне цѣлата търговия на частнитѣ производства. Затова моля въ правилника да се предвиди, да се даде една мостра отъ провѣрката въ рѣцетѣ на Земеделската банка и на частния производителъ, за да може този последниятъ да разполага съ маслото си и, въ случай на съмнение, мострата, която е депозирана, да служи като доказателство, че туй масло е наистина чисто. Иначе, г. министре, практически ще се създаватъ неприятности. Хайде, да кажемъ, частнитѣ фирми сж 20—30 или 40, но има маса производители по селата, които иматъ масло, държатъ го въ раклитѣ си, провѣрката ще става трудно и тѣхъ именно — не толкова голѣмитѣ фирми и дистилации — ще поставимъ подъ угрозата да бѣдатъ тормозени отъ недобросѣвѣстни хора, които евентуално биха попаднали въ комисията.

Моитѣ разсѣждения се свеждатъ къмъ това: при изработването на правилника да се вмѣкнатъ положения, които да гарантиратъ най-подробно и най-конкретно както частния производителъ въ селата, тъй и фабриканта, отъ тормоза, на който биха били подложени вследствие на тази невъзможностъ да се контролира.

Г. Мариновъ (з): Вие бѣхте въ комисията и чухте какви работи се изтъкнаха за това, какъ се фалшифицира розовото масло. При това, което препорѣчвате, каква гаранция има, че не ще се фашифицира?

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Пакъ повтарямъ, смисълътъ на моитѣ разсѣждения е този: въ правилника, когато се изработва, да не се отваря вратата на единъ тормозъ, който най-вече ще попрѣчи на търговията и на износа на розовото масло.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ § 7 тъй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): Г. г. народни представители! Предъ видъ, на това, че сегашниятъ законъ, който измѣняме, има само 12 члена — отъ които чл. чл. 6, 7, 8, 9, 10 и 11 се отиѣняватъ — а въ настоящия законопроектъ се предвиждатъ още нѣколко нови членове, то въ § 8 и последващитѣ е направена редакционна добавка, като още въ началото следъ „§ 8“ се прибавятъ думитѣ „новъ чл. 7“.

Текстътъ остава неизмѣненъ (Чете)

„§ 8. Новъ чл. 7. За посрѣщане възможнитѣ загуби отъ приложението на настоящия законъ и за постигане целитѣ, изброени въ чл. 1, при Българската земеделска банка се образува специаленъ фондъ. Срѣдствата на тоя фондъ се набиратъ: а) отъ ежегоднитѣ субсидии, предвиджани въ бюджета на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти; б) отъ печалбитѣ при продаване на извареното чрезъ кооперациитѣ розово масло; в) отъ специална такса въ размѣръ 1 л. на килограмъ изваренъ цвѣтъ отъ частни лица и фирми, събрана следъ изваряването на цвѣта; събирането на тая такса става по реда за събиране прѣжитѣ данѣци, и г) отъ глобитѣ по чл. чл. 14 и 15 и конфискацията по чл. 6.

Фондътъ се управлява отъ Българската земеделска банка, по изработенъ отъ нея специаленъ правилникъ, одобренъ отъ министъра на земедѣлието и държавнитѣ имоти“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Преди малко приехте да се премахнатъ отъ § 7 думитѣ „сж свободни“ и остава следниятъ текстъ: „Производството и търговията съ розово масло се извършватъ съгласно настоящия законъ“. Това значи, г-да, че производството и търговията съ розово масло не сж свободни. Защото, за да има свобода на производството, за да има свобода на търговията, трѣбва да има равенство между ония, които произвеждатъ, между ония, които търгуватъ, а съ § 8 се установява единъ принципъ на неравенство: ония, които произвеждатъ розово масло въ страната, се поставятъ на една база на неравенство. Азъ намирамъ, че това е съвършено погрѣшна политика: да се създава това неравенство самъ затуй, че единитѣ производители били кооперативно сдружени, а другитѣ не били кооперативно сдружени.

Азъ оставамъ, г-да, съ едно огорчение, като виждамъ, че нѣкой отъ нашитѣ колеги въ Народното събрание, незнайки по какъвъ начинъ се произвежда розовото масло, прибрзано говорятъ тукъ за фабрично и нефа-

брично розово масло. Като-че-ли това розово масло, което произвеждат кооперациите, не е фабрично, а онова розово масло, което произвеждат частните лица, е фабрично, и като-че-ли за различие трябва да се поставя някакъв особен щемпел „фабрично“ и „нефабрично“. Във същност, г-да, розовото масло, което се произвежда и от кооперациите, и розовото масло, което се произвежда от големите и малките производители, е еднакво фабрично, ако можем да употребим тая дума. Но тук като-че-ли се създава едно настрояние: щом като не са кооперации, това са някои думбази, това са хора, които трябва да порицаем, това са хора, които трябва да ги отхвърлим и на които трябва не само да откажем подкрепа, но трябва да ги смачкаме. Това може да е болшевишка политика, но това не може да бъде политика в една правова държава, в която всички граждани, които плащат данъци, трябва да бъдат еднакво защитени и еднакво подпомагани.

Аз дължа, г. г. народни представители да подчертая, че особено в моята околия, Казанлъшката, а и в близките на нея околии: Старозагорската, Новоагорската и Чирпанската, има малки островчета, ако мога така да кажа, на производство на розово масло — там няма кооперации — защото пространствата, които са засети с розови цветове, не са големи и поради това и най-бедни, най-обикновени хора произвеждат розово масло; те са частни производители на розово масло с свои малки казани.

К. Кирков (д): Нямаме интерес да насърчаваме производството на розово масло с примитивни казани.

П. Стайнов (д. сг): Моля, вземете думата. — Някога, г-да, розовото масло, произвеждано с малки казанчета, беше обикновено нещо. Днес кооперациите и големите производители са изместили производството с малки казани. Но тях още ги има в много села в Чирпанска, Старозагорска, Казанлъшка и Новоагорска околии и може би в голяма степен в Карловско, где то има и големи розоварилни.

К. Кирков (д): Малките казани си отживяха времето.

П. Стайнов (д. сг): Те може да са отживели времето си. Аз знам, г-да, че е отживяло времето си и ралото, но има хора, които имат възможност да орат с плуг и да орат с рало. Може би е настало време да орем с плуг, а дори и с трактори, както в Русия, но това е желателното, а от желателното до възможното има голяма разлика.

Във тия места има дребни производители, а тук се създава впечатление, че има богаташи, големи фабриканти, които са частни производители и не заслужават подкрепа.

Във този член, г-да, вие поставяте едно задължение — че ще се събира по един лев задължителна такса от всички частни лица и фирми, които варят розови цветове и произвеждат розово масло.

Г. Маринов (з): Четете и пункт „б“.

П. Стайнов (д. сг): Значи, г-да, ние поставяме един нов данък, с който облагаме само частните производители на розово масло. Г-да! Защо е тая фаворизация само на кооперациите, защо е това облагане само на частните производители с нов данък?

М. Дилинов (з): То не е данък, то е фонд. Защо говорите за данък?

П. Стайнов (д. сг): Това е във същност един данък, който налагате несправедливо само на една част от розопроизводителите. Ако искате да създадете един фонд за насърчение на розопроизводството, ако искате да създадете фонд за организиране на борба против болестите и неприятелите на розовия цвят, ако искате да подпомагате това производство, нека всички, които произвеждат розово масло, били те кооперации, били те частни лица, били те фабрики, да бъдат обложени. Няма оправдание във една правова държава, във която има равенство, едно подобно третиране, г-да. Вие може да насърчавате кооперациите — това е добре и ние, нашата парламентарна група, не сме били и няма да бъдем против производителите кооперации — като им давате най-голяма подкрепа. Освобождавате ги от данък сгради, а не освобождавате от данък сгради частните производители. Вие освобождавате кооперациите от всякакви такси, налози и берии — чл. 2 — вие, най-после, ги

освобождавате от износно мито, акцизи и всички други налози. Съв това вие освобождавате кооперациите от ред тежести, съв това вие привилегирате кооперациите, а косвено облагате и поставяте във неблагоприятно положение частните производители, малки и големи. Най-после и това го разбирам, г-да: щом искате да направите едно специално облагодетелстване, това е една политика, може би неправилна, но най-после вие сте тръгнали във нея и следвате една система. Но, г-да, когато преминавате границите на фискалните насърчения и отивате към нови налози само за една част от българските производители, аз съмтам, че вие вече неоправдано прехвърляте една граница. Тоя лев, г-да, отива във специален фонд, предназначен „за посрещане възможните загуби от приложението на настоящия закон и за постигане целите, изброени във § 1“. За да подпомогнете производителя при изваряване на розовия цвят чрез кооперациите, вие събирате по 1 л. такса от другите частни производители. Значи, вие налагате жертви на едни български граждани, за да подпомогнете други. Но ще кажете, че съдбата за този фонд се събира от печалбите при продаване на извареното чрез кооперациите розово масло.

(Председателското място се заема от подпредседателя Н. Шопов)

И. Василев (з): Печалбите, които реализират кооперациите, отиват във фонда, а печалбите, които реализират частните търговци, отиват във джоба им.

П. Стайнов (д. сг): Аз бих желал много да видя тези печалби, които ще получи Българската земеделска банка от продажбата на розовото масло. Вече толкова години се прилага тази система за насърчение на кооперациите и ние не виждаме тези печалби. Ние виждаме, че розовото масло на кооперациите и до този момент стои непродадено, защото розовото масло е един артикул, който е специален и за продажбата на който се иска доверие, искат се търговски връзки, ...

Н. Стамболиев (з): Които връзки вие не ги създадохте във продължение на 8 години.

П. Стайнов (д. сг): ... Чискат се хора, готови да изгубят и да рискуват, хора, които имат търговски нюх и търговска отговорност. Такива хора са създавали търговията с розовото масло и ние не бива да ги третираме по-лошо от кооператорите, защото те са български данъкоплатци. Трябва да имаме куража във това отношение да поемем нашите отговорности и да не дѣлим българските граждани по този начин.

А. Циганчев (з): Според Вашата логика Земеделската банка няма никакво доверие и кредит.

П. Стайнов (д. сг): Във същност Българската земеделска банка дава пари във заем на кооперациите при най-изгодни условия. Какво очакват кооперациите от Българската земеделска банка? Те очакват да получат само фиксирана цена на цветовете и нищо повече. Те очакват да получат една установена цена, по възможност по-голяма. Много съмнително е, че ще може да има някакви си големи печалби, които евентуално щели да влизат във този фонд. Българската земеделска банка се намира във много по-малки условия за продаване на розовото масло, отколкото частните търговци, които знаят пътищата към търговските фирми и които са много по-гъвкави. Трябва да знаете, г-да, че за да се стигне до парфюмерията, това не зависи от постъпките на държавните чиновници, това не зависи от постъпките на чиновниците на кооперациите, а това е свързано с една лична ловкост, бих казал аз, с един личен престиж, с една лична отговорност и решителност и която може да има някой човек, който отговаря с цялото свое състояние, но която не може да има един безотговорен чиновник.

А. Буков (з): Ако не бяха ловки, нямаше да завлечат населението с 60 милиона лева.

П. Стайнов (д. сг): Вие можете да сложите един контрол на цената на розовите цветове. Това е и желанието на българския производител — да му гарантирате една цена на цветовете, да му гарантирате да може той да получи тези суми, които му се дължат за цветовете. Това трябва да му гарантирате вие. Всичко друго, което правите оттук нататък, ще бъде една погрешна политика, г-да. Вчера се изтъкна във комисията, че Земеделската банка била готова във един момент да продаде своето розово масло

по коштуема цена. Какъ ще се опредѣли коштуемата цена? Ще се опредѣли въз основа цената на розовия цвѣтъ, която ще се опредѣли отъ установени органи на държавата. И утре ние можемъ да дойдемъ до следното положение: Българската земеделска банка да продаде розовото масло по коштуема цена, като държи смѣтка за цената на цвѣтето, и да остане розовото масло на другитѣ, некооперираниитѣ производители, като ще плати всѣки отъ тѣхъ около 3.500 л. повече на килограмъ, защото му вземате по 1 л. на килограмъ изваренъ цвѣтъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Това показва, че не сте чели внимателно законопроекта.

П. Стайновъ (д. сг): Вчера г. Мариновъ направи едно предложение, което е по-логично. Той предлагаше поне половината отъ печалбитѣ да ги оставите на производителитѣ.

Г. Мариновъ (з): И сега го поддържамъ.

П. Стайновъ (д. сг): То е право, има логика въ него. Но щомъ вие вземете всички печалби на производителитѣ, това показва, че тия производители не сж въ сжщностъ никакви кооператори, а сж единъ видъ ваши комиссионери, на които давате пари, за да имъ откупите цвѣтето и нищо повече. Това е то вашиятъ законъ. На производителя вие му давате по 7 л. на килограмъ цвѣте и по-нататъкъ той не се занимава, не е заинтересованъ даже въ производството на розовото масло. И азъ мисля, г-да, че вие трѣбва да възприемете, че всички производители, които и да бждатъ тѣ, понеже сж еднакво заинтересовани за разширение и подобрене на розопроизводството, малки или голѣми, частни или кооператори, трѣбва да бждатъ поставени еднакво предъ българскитѣ закони и предъ насърчението, което се дава отъ държавата — да даватъ всички по 1 л. А ако искате, печалбитѣ, които биха се реализирали отъ розовото масло — азъ бихъ подкрепилъ предложението на г. Мариновъ — нека бждатъ дадени обратно на производителитѣ.

А. Буковъ (з): Всичко предлагате, за да ударите Земеделската банка.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ искамъ да гарантирате интереситѣ на Земеделската банка, но трѣбва да запазите принципа на равенството на българскитѣ граждани предъ законитѣ, за да има търговия. Иначе азъ по бихъ билъ наклоненъ да приема монопола — вземете търговията съ розово масло въ вашитѣ ръце и осигурете на производителя 7—8 или 9 л. на килограмъ цвѣте. Това ~~на~~ направете! Въ него, поне има една логика. Но да дѣлите българскитѣ граждани на две — това е нелогично, неправилно, това не е въ принципитѣ на нашата свободна и правова държава. Моля да се запази равенството: всички да плащатъ единъ левъ за този фондъ.

Н. Стамболиевъ (з): Това е парадоксъ на народняшката психология — за равенството.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Генко Митовъ.

Г. Митовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ напълно се присъединявамъ къмъ това, което поддържа г. проф. Петко Стайновъ. Нѣма да прибавя нищо, защото не искамъ да ви отегчавамъ. Азъ достатъчно много говорихъ по този поводъ при първото четене на законопроекта.

Ще ви спра, обаче, вниманието върху онова, което представлява действително тая такса, както се нарича въ законопроекта, и ще ви докажа, че това не е такса, а единъ новъ данѣкъ. Защото, г-да, да видимъ за какво е предназначена тази такса. Тя е предназначена за постигане на целитѣ, които сж отбелязани въ чл. 1. Тѣзи цели сж: първо — „да учредява въ областта на розопроизводството опитни станции и полета, които работятъ за подобрене на розовата култура“; второ — „да организира борбата противъ болеститѣ и неприятелитѣ на розата“, и т. н. Тѣзи две цели, г-да, не представляватъ ли единъ дългъ на държавата, на Министерството на земеделството, и разходитѣ за тѣхното реализиране не трѣбва ли да се понесатъ отъ редовния бюджетъ на държавата?

Министъръ К. Муравиевъ: И това е предвидено.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Има ли предвиденъ кредитъ?

Г. Митовъ (д. сг): Ще се съгласите, че тая такса не е нищо друго, освенъ единъ новъ данѣкъ. Но най-важното е, че благодарение на третата цель, изложена въ чл. 1, и благодарение на онази цель, за която ще послужи фондътъ — цель предвидена въ § 13 — фактически тази такса, този данѣкъ се явяватъ единъ дишъ-хакъ, какъвто е сжществувалъ въ турско време. Защото вие искате съ пари, събирани отъ хората, които се злоупоставятъ съ законопроекта, да подпомогнете онѣзи, които законопроектътъ облагодетелствува, покровителствува, привилигирова. Кжде е логиката тукъ? Злопоставенитѣ съ тоя законопроектъ не се ли поставятъ въ положението на онѣзи нещастни българи, които, следъ като сж били посетени отъ турски заптиета и сж ги нахранили, трѣбвало е да имъ плащатъ отгоре на това дишъ-хакъ, затуй защото гоститѣ имъ си били изхабили жбитѣ?

Азъ считамъ, че не трѣбва да се гласува тази такса. Но понеже съмъ убеденъ, че постановленията, тѣй както сж въ законопроекта, вие ще ги гласувате, азъ ви моля да се съгласите, тия суми, които ще се събиратъ отъ частнитѣ лица, въ никакъвъ случай да не служатъ за целитѣ, предвидени въ § 13, а да служатъ изключително за онѣзи две цели, които се съдържатъ въ букви а и б на чл. 1. Тогава само би имало смисълъ, тогава само би се оправдала тази такса, тогава само би имало резонъ събирането на тази такса, защото тази такса ще се оправдае съ обстоятелството, че тя е предназначена да подпомогне инициативи, които целятъ подобрене и засилването на розовата култура.

И затуй азъ предлагамъ, въ случай че не се възприеме предложението на г. проф. Стайновъ, таксата 1 л. да бжде плащана отъ всички розопроизводители, да се приеме една забележка къмъ § 8 съ следното съдържание: „Отъ сумата, образуваната отъ събирането на таксата по 1 л. на килограмъ розовъ цвѣтъ, изваренъ отъ частни лица и фирми, не могатъ да се покриватъ загубитѣ, за които се говори въ § 13, нито да се употребяватъ за цельта, предвидена въ буква в на § 1“.

А. Буковъ (з): Съ тѣхъ да се изплатятъ задълженията на търговцитѣ къмъ населението.

Г. Митовъ (д. сг): Тѣ трѣбва да отидатъ за подпомагане на розопроизводителя.

А. Буковъ (з): Така е много логично.

Г. Митовъ (д. сг): Именно тогава ще има резонъ.

А. Буковъ (з): Тѣй, тѣй!

Г. Митовъ (д. сг): Този левъ ще отиде за опитни полета, за борба съ болеститѣ по розитѣ;...

А. Буковъ (з): Има кооперации, които сж завлѣчени отъ търговци.

Г. Митовъ (д. сг): ... нѣма да отиде за плащане загубитѣ, които въ никакъвъ случай не би трѣбвало да създаватъ изкуствено и умишлено чрезъ подобно законодателство.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Иванъ Куртевъ.

И. Куртевъ (нац. л): Г. г. народни представители! И азъ се присъединявамъ къмъ предложението на г. Петко Стайновъ.

А. Циганчевъ (з): Въ това не се съмняваме!

И. Куртевъ (нац. л): Съ § 8, буква в, се узаконява едно неравенство между българскитѣ граждани — тѣ се дѣлятъ на категории, като се задължава една категория отъ нашитѣ граждани да плаща загубитѣ и волноститѣ на другата. Това съ нищо не е оправдано. Азъ разбирамъ още, ако бждатъ обложени наравно и кооперациитѣ, и частнитѣ производители; тогава азъ бихъ се присъединилъ дори къмъ предложението на г. Мариновъ, който предлага половината отъ печалбитѣ не, а всичкитѣ печалби да се повърнатъ обратно на кооператоритѣ. Това би било оправдано. Асж тази цель преследва всѣка кооперация и всѣко кооперативно сдружение. Но предъ видъ на факта, че коо-

перациите никога не печелят, че Земледѣлската банка въ дългогодишната си дейност не е реализирала нито един левъ печалба и че този облог се налага изключително за покриване загубитъ и волноститъ, които сж правила досега Общиятъ съюзъ на кооперациите и Земледѣлската банка, това действително е едно беззаконие.

Азъ предлагамъ буква в на § 8 да бжде заличена.

Г-да! Имайте предъ видъ, че пласирането на единъ артикулъ, като розовото масло, който е луксозенъ, не става така — да дойде купувачътъ при краката на продавача. Това не е храноизносъ, да обявишъ търгъ на жито и да се явятъ нѣколко фирми да го купятъ. Продавачитъ на този луксозенъ артикулъ тичатъ отъ кантора на кантора.

Министъръ К. Муравиевъ: Вие говорите като за нѣкакъвъ будийски градъ. Колко кантори, колко пазарища на розово масло има въ Европа?

И. Куртевъ (нац. л): Много.

Министъръ К. Муравиевъ: Защо създавате тая легенда?

Г. Мариновъ (з): Ечемикъ е друго, роза е друго.

Министъръ К. Муравиевъ: Кѣде се произвежда розово масло и кѣде се пласира? Създавате изкуствено една легенда.

И. Куртевъ (нац. л): Розовото масло се пласира и въ Франция, и въ Америка, и въ Германия, и въ Англия, дори и въ Скандинавските държави.

Министъръ К. Муравиевъ: Не е така.

И. Куртевъ (нац. л): При това имаме конкуренцията и на други страни.

Министъръ К. Муравиевъ: Коя е тя?

И. Куртевъ (нац. л): Първо, Франция го произвежда.

Г. Мариновъ (з): Колко произвежда?

И. Куртевъ (нац. л): Италия произвежда, Мала-Азия произвежда.

Министъръ К. Муравиевъ: За Мала-Азия е проблематично. Ако Мала-Азия и други страни почнатъ да произвеждатъ розово масло, този законопроектъ нѣма смисълъ, ами ще трѣбва да изкоренимъ нашитъ гюлища. Разправятъ се тукъ приказки!

Г. Мариновъ (з): Колко розово масло се изнася отъ Турция въ Франция?

И. Куртевъ (нац. л): Около 250 кгр.

Г. Мариновъ (з): Едни казватъ 800 килограма, други казватъ 500. Отгдето вземате тѣзи сведения? Не сж вѣрни сведенията.

Министъръ К. Муравиевъ: (Казва нѣщо)

И. Куртевъ (нац. л): Интересни сж Вашитъ възражения, г. министре!

С. Даскаловъ (з): Презъ 1931 г. Турция е изнесла въ Франция 84 кгр. розово масло. Какво разправяте за 200 килограма?

И. Куртевъ (нац. л): Когато има криза, естествено, ще се изнесе и по-малко; както и ние изнасяме по-малко. Следва ли отъ това, че и други не произвеждатъ и не изнасятъ?

Вие фактически поставяте въ неблагоприятно положение търговците. Или тѣ ще престанатъ свършено да произвеждатъ, или ще ги принудите, за да могатъ да конкуриратъ, да почнатъ да фалшифициратъ розовото масло. Вие преследвате една целъ — да запазите тоя артикулъ отъ фалшификация, а фактически ще предизвикате неговата фалшификация отъ страна на търговците, за да могатъ да конкуриратъ.

Ето защо тая мѣрка е неоправдана отъ много страни: едно затуй, че вие убивате или отстранявате едни пласири на този луксозенъ артикулъ, а, отъ друга страна, вие го предавате въ ръцетъ на едно учреждение, на едни бюрократи, които нито иматъ амбиция да се проявятъ

като търговци, нито иматъ личенъ интересъ въ тая работа, нито има кой да имъ търси отговорностъ. Поставяйки въ таква положение тая търговия, вие фактически я убивате. Затова мене ми се струва, че всички — и частнитъ производители, и кооперациите — трѣбва да бждатъ поставени на еднакви начала.

Министъръ К. Муравиевъ: Защо употребявате такъвъ езикъ по отношение на чиновниците? Защо говорите за тѣхъ съ такова едва ли не презрение?

И. Куртевъ (нац. л): Азъ не говоря съ презрение.

Министъръ К. Муравиевъ: Тѣ е — „чиновници, които нѣматъ интересъ, чиновници, които нѣматъ отговорностъ“, и не знаа какво.

И. Куртевъ (нац. л): Държавата, окръжията, всички обществени организации, сж не само лоши стопани, но и още по-лоши търговци.

Министъръ К. Муравиевъ: То е другъ въпросъ. Но така общо да се говори противъ чиновниците не е редно.

И. Куртевъ (нац. л): Можете ли да оспорите Вие, че представителитъ на държавата или на държавнитъ банки, въ конкуренцията си или въ съревнованието си съ частнитъ предприятия, сж надвели последнитъ? Вчера въ комисията представителтъ на Земледѣлската банка г. Кемилевъ, кѣзъ, че Земледѣлската банка винаги е следвала частнитъ търговци и винаги е предлагала своитъ артикули съ 10—15% по-евтино и, при все това, не е намирала купувачи.

Министъръ К. Муравиевъ: Банката отбѣгва да продава своето масло, макаръ на по-низки цени, за да даде улеснение на търговците.

И. Куртевъ (нац. л): Думата бѣше за 1930/1931 г.

Министъръ К. Муравиевъ: Тамъ вече е друго. Тия комитети, които вие искате да възстановите,...

И. Куртевъ (нац. л): Азъ не съмъ искалъ тѣхното възстановяване.

Министъръ К. Муравиевъ:... тѣ не сж имали желание банката да продава на тѣзи оферирани цени. Това е положението.

И. Куртевъ (нац. л): Г-да! Вие облагате търговеца съ 1 л. за всѣки изваренъ килограмъ цвѣтъ; вие го облагате съ по 10 ст. за всѣки изваренъ килограмъ за въ полза на общинитъ; вие не го освобождавате отъ данъкъ сгради, отъ данъкъ върху неговата обща печалба, а въ сѣщото време вие давате хиляди привилегии на кооперациите. Вие искате най-после да унищожите частното производство. Това е болшевишко законодателство!

А. Радоловъ (з): Отгдето го измисли?

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Минчо Дилиановъ.

М. Дилиановъ (з): Г. г. народни представители! Новиятъ чл. 7 трѣбва да се приеме тѣй, както е редактиранъ отъ комисията.

Г. Мариновъ (з): Чл. 7 мина.

И. Куртевъ (нац. л): Ние говоримъ за § 8.

М. Дилиановъ (з): Съ § 8 се създава новъ чл. 7. — Азъ не мога да си обясня, защо тѣй ревностно нѣкои господа се противопоставятъ на п. в, който задължава частнитъ розоварители да плащатъ по 1 л. на килограмъ изваренъ цвѣтъ! Смѣтамъ, че е дошло време, при законодателството да се движимъ не отъ стопанския интересъ въ момента, но отъ стопанския интересъ на бждещето, т. е. да имаме известна стопанска предвидливостъ.

Вие знаете колко висока бѣше цената на нашитъ зърнени храни презъ 1922 г.; презъ 1923, 1924, 1925 и 1926 г. — тоже. Ако това време, по аналогия на настоящия законопроектъ, ние бѣхме отдѣляли по една частъ отъ голѣмитъ печалби, които тогава идѣха у производителитъ на зърнени храни, за да образуваме единъ голѣмъ фондъ, отъ който евентуално да посрѣщаме бждещитъ кризи въ зър-

неното производство, едва ли ние щяхме да имаме тоя храноизнос и тая хлѣбна марка въ настоящия моментъ. Това, обаче, не се правѣше.

Въ 1921 г., когато се създаде законътъ за Консорциума, въ него бѣше предвидено да се образува единъ голѣмъ фондъ, за да могатъ да се построятъ елеватори. Това бѣше една голѣма стопанска предвидливостъ. Обаче, като дойде Сговорътъ, той прехвърли тоя фондъ къмъ Земледѣлската банка.

Сжщото може да се каже и за другитѣ производства. Вземете, напр., тютюневото производство. Когато на пазара тютюнътъ се продаваха по 100—150 л. килограмътъ, ако бѣше се отдѣляло по 1, 2, 3 л. на килограмъ тютюнъ, ние можехме да имаме огромни запаси, можехме да имаме единъ голѣмъ фондъ на разположение на Българската земледѣлска банка и на Министерството на земледѣлието, за да можемъ да се справимъ донѣкъде съ бедствието, което настѣпи съ спадането ценитѣ на тютюнътъ.

Сжщото е и съ розовото масло. Трѣбба да благодаримъ на г. министра, че своевременно се е погрижилъ да се образува единъ фондъ, който да защитава нашето розово производство. Розата е гордостта на нашата страна. Къде другаде има роза и кой народъ може да се похвали съ нея? Обаче благодарение на туй, че частната инициатива подбѣ реномето на нашето розово масло чрезъ фалшификация съ тереше, налага се съ единъ специаленъ законъ да гарантираме българската роза и българския розопроизводителъ. И азъ смѣтамъ, че преспокойно може да се вземе отъ частнитѣ лица по 1 л. на килограмъ изваренъ цвѣтъ, за да се образува единъ фондъ, който ще послужи на Земледѣлската банка и на Министерството на земледѣлието за целитѣ, указани въ § 1 — нѣма да ги повтарямъ, защото преждеговорившитѣ ги изтъкнаха.

Моля да бжде приетъ този параграфъ така, както е приетъ отъ комисията.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Мариновъ.

Г. Мариновъ (з): Г. г. народни представители! Отъ досега казаното се разбира, че само онѣзи, които ще варятъ розово масло внѣ отъ кооперациитѣ, тѣ ще дадатъ нѣщо на фонда.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Печалбитѣ на кооперациитѣ отиватъ за този фондъ.

Г. Мариновъ (з): Въ буква б на новия чл. 7 се казва, че печалбитѣ на кооперациитѣ отъ розово масло отиватъ къмъ фонда. Недейте забравя, г. г. народни представители, и друго нѣщо — че тази година цената на розовия цвѣтъ въ Франция се е повишила съ 50%, следователно, има голѣма вѣроятностъ тая година да имаме покачване цената на розовото масло. Следователно, ако цѣлата печалба на кооперациитѣ се отнесе къмъ фонда, тѣ ще бждатъ ошечени. Споредъ приблизителнитѣ смѣтки, които сж правени, излиза, че кооперациитѣ ще плащатъ по 2 л. на килограмъ розовъ цвѣтъ, а розофабрикантитѣ и частнитѣ лица, които ще варятъ розовъ цвѣтъ, ще плащатъ по 1 л. на килограмъ. За да могатъ да се изравнятъ кооперациитѣ съ розофабрикантитѣ и съ онѣзи, които варятъ розовъ цвѣтъ въ малки казанчета, азъ правя предложение, половината отъ печалбата на кооперациитѣ да се даде на розопроизводителитѣ, а другата половина да остане къмъ фонда. По този начинъ кооперациитѣ ще се подравнятъ съ розофабрикантитѣ.

А. Буковъ (з): А загубата?

Г. Мариновъ (з): Розово масло досега не е продадено на загуба. Това трѣбва да се знае! Досега нѣмаме продадено на загуба розово масло отъ розопроизводителнитѣ кооперции.

Азъ забелязахъ, че цената на розовия цвѣтъ се повишава съ 50% и, следователно, вѣроятността е много голѣма да имаме повишение въ цената и на розовото масло, а не понижение. И азъ моля народното представителство да се съгласи съ това мое предложение, 50% отъ печалбитѣ да се дадатъ на розопроизводителитѣ, а другата половина...

А. Буковъ (з): Е добре, а загубата?

Г. Мариновъ (з): Нѣма да има загуба.

А. Буковъ (з): Ами ако има?

Г. Мариновъ (з): Тя ще се покрие отъ фонда, който ще се образува сега.

А. Буковъ (з): Щомъ си сигуренъ, че нѣма да има, тури и 50% отъ загубата да се поеме отъ розопроизводителитѣ.

Т. Тонковъ (з): Ако има загуба, нека се поеме отъ розопроизводителитѣ половината.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Азъ съмъ наклоненъ да се присѣдиня къмъ предложението на г. Маринова. Да се обясня защо. Тукъ се оперира съ две понятия — кооперации и фабриканти — но се изпуска изъ предъ видъ, че между тѣзи две, ако мога да кажа, стопански форми, стопански категории, има нѣщо сръдно: това сж сръднитѣ и дребни производители, които сж въ други околии. Ние вземаме предъ видъ само Карловска околия, кждето производството е съсръдоточено въ голѣми фабрични предприятия и въ кооперации. Но ще трѣбва да вземете предъ видъ, че розопроизводство има и въ Панагюрско, въ Казанлъшко, въ Старозагорско и въ северната частъ на Чирпанска околия. Въ всички тия краища има сръдно и дребно розопроизводство. И ако въ Карловско имате 36 кооперативни инсталации, въ всички останали поменати отъ мене мѣста има не по-малко отъ 160 други дестилации.

Г. Мариновъ (з): Повече.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): И докато първитѣ иматъ тази година 100—120 казани, другитѣ — дребнитѣ, сръднитѣ и частнитѣ голѣми — иматъ около 900 казани.

И другъ единъ въпросъ азъ повдигнахъ вчера въ комисията. Този левъ, съ който се облагатъ производителитѣ на розово масло, ще се плаща отъ всѣки частенъ производителъ, а не само — тъй както сме свикнали да говоримъ — отъ голѣмитѣ фабриканти, които сж всичко 20 или 25 души. Въ таквъ случай ние облагаме — и туй го изпущаме изъ видъ, вие, особено центърътъ, го изпущате изъ видъ — маса, стотици дребни производители на розово масло.

Г. Мариновъ (з): Не е вѣрно. Колко масло произвеждатъ дребнитѣ производители? Много малко.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Това може да води къмъ една целъ: когато ще обложимъ производителя съ единъ левъ, тоя производителъ неминуемо ще отиде въ кооперациитѣ. Вие го тикате въ кооперацията. Но може да нѣма кооперация, или производителътъ да не желае да отиде въ нея! А има маса дребни производители, които произвеждатъ розово масло. Не е въпросъ да плащатъ само нѣколко едри фирми. Има маса дребни и сръдни производители, които тоже трѣбва да се защитятъ. Та, азъ смѣтамъ, че въ туй отношение едно изравнение може да стане, като съ това се защитятъ интереситѣ на маса хора, които отъ туй именно изкарватъ препитанието си. По този декретенъ начинъ не е хубаво да се създаватъ кооперации. Съзнанието, взаимомощта, кооперативниятъ кредитъ — това сж основнитѣ елементи за създаването на кооперациитѣ. Не може по този декретенъ начинъ да се създаватъ кооперации. Така не можемъ да отидемъ далечъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Пардонъ, г. министре, ако ми позволите, още една дума. — Азъ подкрепихъ предложението на г. Маринова,...

Г. Мариновъ (з): За да пропадне!... (Смѣхъ)

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг):... защото то наистина заслужава да се подкрепи, и азъ ще гласувамъ за него.

Министъръ К. Муравиевъ: Две думи по предложението на г. Мариновъ и това, което се каза отъ народния представителъ г. Петко Стайновъ. Той, съ защитата, която пое на търговцитѣ, които се облагатъ съ 1 л.,...

П. Стайновъ (д. сг): Не на търговцитѣ, а на частнитѣ производители.

Министъръ К. Муравиевъ:... едва ли не изкара, че се нанася единъ голѣмъ ударъ на това, да го наречемъ, съ-словие. Ако погледнемъ отъ негова гледна точка работата, тя стои така. Но въ сжщностъ не е тъй. Защото, ако

едната страна се облага съ 1 л. такса, то другата страна се намира в положение много по-лошо в друго пък отношение. Напримѣръ търговецът, розофабрикантът, го каже, плаща розовия цвятъ, купенъ отъ него, следъ 7 месеци. Следователно, той има кредитъ. А Земледѣлската банка плаща веднага.

Г. Митовъ (д. сг): Много голѣма лихва туряте.

Министъръ К. Муравиевъ: А паритѣ, които дава на розопроизводителитѣ, тя трѣбва да ги впише въ своитѣ сметки. Това прави на килограмъ 460 л. Вие казвате: голѣма е лихвата. Г. Орозовъ самъ казваше, че лихвата е 16% сега, а пъкъ азъ сметамъ, че е даже по-голѣма. Организацията на розоваренето и организацията на контрола коствуватъ пари. За това трѣбва цѣла една организация, цѣлъ единъ апаратъ, който ще коствува 500 л. на изваренъ килограмъ розово масло. Земледѣлската банка ще плаща и розоваренето.

Повече отъ фабрицитѣ сѣ амортизирани. Тѣзи, които не сѣ досега амортизирани, по сметките и провѣрките, които сме направили, не сѣ амортизирани, поради лошо стопанисване. Това ще коствува на Земледѣлската банка 990 л. на килограмъ. И това трѣбва да влѣзе въ сметката, когато се правятъ тѣзи изчисления. И ние ги правимъ.

Трето, ако ние вземаме по 1 л. на килограмъ отъ частнитѣ фирми, въ замѣна на туй всичките печалби на кооперациитѣ — тѣ могатъ да бѣдатъ нищожни, тѣ могатъ да бѣдатъ и много голѣми — ще отидатъ въ фонда. Г. Петко Стайновъ казва, че производителътъ вече си е взелъ паритѣ. Не е вѣрно. Цената на розовия цвятъ се опредѣля не само като се иматъ предъ видъ производственитѣ разноси на този, който произвежда розовъ цвятъ, розова култура, но и съ огледъ на пазарнитѣ изгледи. Тази година може, както се изрази и представителъ на Земледѣлската банка, цената на розовия цвятъ да бѣде по-малка. И колкото цената бѣде по-малка, толкова и рискътъ за банката ще бѣде по-малък.

Г. Говедаровъ (д. сг): Не по-малка стѣ коствуемитѣ разноси.

Министъръ К. Муравиевъ: Това вече ще бѣде предметъ на нова демагогия. Едни тукъ искатъ да ударятъ производителъ на розовъ цвятъ.

Има и друго едно съображение, което е много важно — то е за професионалния рискъ. Ако се яви лоша година, съ лоши изгледи, частната фирма може да се оттегли и да не купи нито единъ килограмъ розовъ цвятъ. Ако не работи тя една година, нѣма да загуби кой знае какво: Земледѣлската банка е длъжна да закупува. Това е вече професионаленъ рискъ.

И азъ сметамъ, че при всичките тѣзи съображения, които ви изброихъ, 1 л. на килограмъ розовъ цвятъ, като гаранция срещу всичките тѣзи рискове, не е много. Земледѣлската банка, която не може да мине като една обирджийска банка, бѣше поискала 1 и половина лева на килограмъ розовъ цвятъ. Обаче правителството, водимо и отъ други съображения, намали тази такса на единъ левъ.

Така че този законопроектъ, който е изготвенъ не само възъ основа на една политика, не само възъ основа на единъ стопански принципъ, но и възъ основа на едни точно направени сметки, трѣбва да бѣде гласуванъ въ визирация членъ тѣй, както е редактиранъ.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): Г. г. народни представители! Тѣй като съ § 6 се отмѣняватъ чл. чл. 6, 7, 8, 9, 10 и 11 отъ стария законъ...

Г. Митовъ (д. сг): Азъ имамъ предложение, направено по този членъ.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): Ще се спремъ да направимъ корекция въ нумерацията на членоветѣ. — ... въ § 7, думитѣ: „Чл. 12 се измѣнява така“, ще се замѣнятъ съ думитѣ: „Чл. 6 се измѣнява така“ и следва по-нататъкъ текстътъ. § 8 ще бѣде вече новъ чл. 7. Тази корекция трѣбва да се направи и по-нататъкъ гѣ нумерацията на членоветѣ, за да вървятъ порядъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: По § 8 има предложение отъ народния представителъ г. Генко Митовъ въ смисълъ: „Да се прибави следната забележка: отъ сумата, образувана отъ събирането на таксата по 1 л. на килограмъ розовъ цвятъ, изваренъ отъ частни лица и фирми, не могатъ да се покриватъ загубитѣ, за които се говори въ

§ 13, нито да се употребяватъ за целта, предвидена въ буква в на § 1“.

Съ това предложение г. министърътъ не е съгласенъ.

Г. Митовъ (д. сг): Предложението ми е, тия суми да бѣдатъ предназначени изключително за нуждитѣ на самото розопроизводство — за неговото насърчение, за опитни полета и за борба съ болести.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема къмъ § 8 да бѣде прибавена тая забележка, така както я прочетохъ, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Има направено предложение отъ народния представителъ Георги Мариновъ, въ § 8, новъ чл. 7, следъ буква б да се прибави „50%“.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Ние се присъединяваме къмъ туй предложение.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Министърътъ не е съгласенъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители е съгласенъ съ това предложение, съ което г. министърътъ не е съгласенъ, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 8, новъ чл. 7, така както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Меншество е.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Настоявате ли?

И. Куртевъ (нац. л) и други: Настояваме.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Излишно е да повтарямъ гласуването.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 9. Новъ чл. 8. Забранява се закупуването розовия цвятъ на кредитъ, или по условия, противоречащи на настоящия законъ. Цената на розовия цвятъ се опредѣля ежегодно отъ комисия въ съставъ: представителъ на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти, на Българската земледѣлска банка, на Общия съюзъ на българскитѣ земледѣлски кооперации, на розопроизводителитѣ и на розофабрикантитѣ. Комисията се назначава съ заповѣдъ отъ министъра на земледѣлието и държавнитѣ имоти. Така опредѣлената цена се одобрява отъ Министерския съветъ по предложение на министъра на земледѣлието и държавнитѣ имоти“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Ако г. министърътъ се съгласи, въ комисията да влиза единъ представителъ на търговско-индустриалната камара отъ района.

Министъръ К. Муравиевъ: Не е компетентенъ. Съставътъ на комисията е достатъченъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 9, новъ чл. 8, така както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 10. Новъ чл. 9. Лицата, които желаятъ да купуватъ розовъ цвятъ, сѣ длъжни предварително да представятъ на Българската земледѣлска банка гаранция отъ одобрена I-во класна банка за стойността на количеството, което искатъ да купятъ. Възъ основа на тая гаранция Българската земледѣлска банка издава на купувачитѣ удостоверения за количеството, което могатъ да закупятъ, съ-допустимъ толерансъ до 10%.

Българската земледѣлска банка възъ основа на тия гаранции осигурява на производителитѣ изплащането на цвѣта“.

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Може би една декларация на респективния министъръ ще бѣде достатъчна, за да нѣма нужда отъ специаленъ

текст. Азъ смѣтамъ, че ние не можемъ да нѣмаме предъ видъ и една евентуалност, която не е изключена. Да кажемъ, имаме дадена реколта. Кооперациитѣ закупуватъ известно количество: 30—40%, а частнитѣ търговци закупуватъ 40% отъ цвѣтето. — Оставатъ 20% свободни, неангажирани, така въ въздуха. Трѣбва да се изтъкне сега при дебатитѣ, че Земледѣлската банка, на която се даватъ такива права; за която, по силата на този законопроектъ, се създава цѣлъ единъ изключителенъ режимъ, е длъжна да приеме тѣзи изостанали количества цвѣте, които не сѫ могли да бждатъ пласирани между търговцитѣ. Може една или друга кооперация да реши по едни или други причини да не закупува повече отъ онова, което по свое усмотрение намира, че е достатъчно. Може въ даденъ районъ търговцитѣ, затруднени, или дори поради своя друга смѣтка, да не правятъ покупки по-големъ отъ онѣзи, които сѫ вече направили, и въ такъвъ случай значително количество отъ розата да остане неангажирано.

Министъръ К. Муравиевъ: Това е невъзможно, защото кооператоритѣ сѫ сами розопроизводители.

Г. Говедаровъ (д. сг): Но има розопроизводители, които не сѫ кооператори. Азъ мисля, че трѣбва да предвидимъ всички такива възможности. И поне една декларация отъ г. министра, че Българската земледѣлска банка има задължението да закупи на установената вече цена непроданитѣ количества розово цвѣте, е наложителна.

Министъръ К. Муравиевъ: Не е необходимо.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 10, новъ чл. 9, тъй както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 11. Новъ чл. 10. Купувачитѣ сѫ длъжни да изплащатъ минимумъ 50% отъ стойността на закупения отъ тѣхъ цвѣтъ най-късно до приключването на розоваренето, а остатъка най-късно до 31 декемврий сжщата година.

Отъ длъжнитѣ суми на производителитѣ за купенъ отъ тѣхъ цвѣтъ, частнитѣ лица и фирми могатъ да правятъ насрещни прихващания само въ случаетъ, когато вземанията имъ сѫ констатирани съ влѣзли въ сила сждебни решения“.

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Още една бележка. Вѣрно е, че системата, която Камарата приема сега за плащане на цвѣтето, е различна отъ онази, която бѣше досега, и специално отъ онази по миналогодишния законъ. Споредъ настоящия текстъ, всѣки търговецъ е длъженъ да представи на Земледѣлската банка гаранция отъ първостепенна, първокласна банка, съ която гаранция ще гарантира предъ Земледѣлската банка за изплащане стойността на цвѣтето, което е ангажиралъ. Но и тукъ може да се случи следното — една евентуалност, която, макаръ и рѣдка, макаръ да е сега мѣчно допустима, не е изключена: явяватъ се търговци на розово масло, представятъ гаранция отъ първокласна банка, но тая първокласна банка може следъ нѣколко месеца да се намѣри въ годѣми финансови затруднения и вследствие на това нейната гаранция предъ Българската земледѣлска банка да стане фиктивна, неосществима, книжна, и розопроизводителитѣ, респ. самата Българска земледѣлска банка да се намѣри пакъ предъ сжщата неправда, предъ сжщото злополучие.

Азъ смѣтамъ, че е умѣстно, въ връзка съ този параграфъ, да се предвиди, че розопроизводителитѣ, респ. Българската земледѣлска банка, иматъ привилегия върху произведеното отъ тѣхното цвѣте розово масло. Вѣрно е, че има гаранция на първокласна частна банка, но тая гаранция не прѣчи на учредяването допълнително на привилегия, и ако, по една или друга причина, представената частна банкова гаранция не би се осществила, розопроизводителитѣ, респ. Българската земледѣлска банка, ще бждатъ по този начинъ гарантирани чрезъ тази привилегия върху розовото масло, което е добито отъ тѣхното цвѣте.

Г. Мариновъ (з): Нѣма какъ да се направи.

Г. Говедаровъ (д. сг): Има начини. Ако г. министърътъ възприема тази идея по начало, може въ комисията...

Министъръ К. Муравиевъ: Сега сме на второ четене.

Г. Говедаровъ (д. сг): ... или, по Ваше предложение, при третото четене да се намѣри съответенъ текстъ, който да учреди тази привилегия. Формата и техниката ще намѣримъ въ комисията.

Министъръ К. Муравиевъ: Значи, Вие изказвате само пожелание.

Г. Говедаровъ (д. сг): Да. Не правя предложение, отправямъ настоятелна молба къмъ респективния министъръ и правителството, които носятъ отговорността.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 11, новъ чл. 10, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 12. Новъ чл. 11. Контролтътъ върху покупкитѣ и по приложението на настоящия законъ се възлага на комисия при клона на Българската земледѣлска банка въ съставъ: началника на клона или неговъ замѣстникъ, като председателъ и членове: околийския агрономъ, околийския данъченъ началникъ, единъ представител на розопроизводителитѣ, единъ представител на розопроизводителнитѣ кооперации и единъ представител на розофабрикантитѣ.

Като органи на тая комисия служатъ мѣстнитѣ общински управления и службитѣ на Министерството, на земледѣлието и държавнитѣ имоти и на Министерството на финанситѣ въ околията“.

Настоящиятъ параграфъ е приетъ отъ комисията безъ измѣнение, съ изключение на редакционната поправка, че вмѣсто „финансовъ началникъ“, става „данъченъ началникъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Азъ ще направя следното предложение по § 12, новъ чл. 11: (Чете) „Решенията на комисията подлежатъ на обжалване предъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти“. Поне една инстанция по-горе за обжалване да има. Най-сетне, това е комисия, която ще рѣшава сждбата и интереситѣ на маса хора. Нека решенията на тая комисия да подлежатъ на обжалване предъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. министре! Съгласенъ ли сте съ това предложение на г. Чирпанлиевъ?

Министъръ К. Муравиевъ: Съгласенъ съмъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема предложението на г. д-ръ Чирпанлиевъ къмъ § 12, новъ чл. 11, да се прибави бележка въ смисълъ: (Чете) „Решенията на комисията подлежатъ на обжалване предъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти“, съ което предложение г. министърътъ на земледѣлието е съгласенъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 12, новъ чл. 11, така, както се докладва, заедно съ приетата бележка, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 13. Новъ чл. 12. Розовиятъ цвѣтъ на производителитѣ-стопани, извараванъ чрезъ кооперациитѣ, се заплаща отъ Българската земледѣлска банка по опредѣлена споредъ § 9 цена.

Българската земледѣлска банка авансира на розопроизводителнитѣ кооперации необходимитѣ суми по извараването на розовия цвѣтъ и събира олихвени вземанията си следъ продажбата на розовото масло. Загубитѣ, които би претърпѣла банката при приложението на настоящия законъ, се покриватъ отъ фонда по § 8, а ако срѣдствата на фонда сѫ недостатъчни, загубитѣ оставатъ за смѣтка на държавата. Ако се реализира печалба, тя се отнася къмъ фонда по § 8.“

Настоящиятъ параграфъ комисията прие безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приема § 13, новъ чл. 12, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 14. Новъ чл. 13. Ако нѣкои фабрики за преваряване на розовъ цвѣтъ не се задължатъ да работятъ, или да преварятъ розовъ цвѣтъ, поне въ размѣръ на половината отъ капацитета имъ, комисията по § 12 може да използва инсталациитѣ на подобни фабрики, съ установени наеми отъ Българската земеделска банка, за изваряване на останалия свободенъ цвѣтъ“.

Настоящиятъ параграфъ комисията прие безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема § 14, новъ чл. 13, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 15. Новъ чл. 14. Всѣки купувачъ, който закупи розовъ цвѣтъ на цена по-ниска отъ установената по настоящия законъ, заплаща такса въ размѣръ на разликата; таксата е изискуема още презъ време на изваряването безапелационно.“

Тая такса държавата повръща на производителитѣ. Купувачъ, който не плати разликата до приключване розоваренето, плаща такса въ двоенъ размѣръ, половината отъ която се плаща на розопродизителитѣ, а другата остава въ полза на фонда по § 8 на настоящия законъ.

Такситѣ и глобитѣ се събиратъ отъ данъчните власти на основание съобщенията на Българската земеделска банка и по реда, предвиденъ въ закона за събиране прѣжитѣ данъци.“

Настоящиятъ параграфъ комисията прие безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема § 15, новъ чл. 14, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 16. Новъ чл. 15. Който закупува розовъ цвѣтъ безъ разрешение или въ количество по-големо отъ това, за което е получилъ разрешение, както и онзи, който даде невѣрни сведения относно количеството на закупения отъ него цвѣтъ или цената му, както и сведенията по § 19, се наказва съ глоба отъ 50.000 до 500.000 л. и тъмниченъ затворъ отъ 3 месеца до една година.“

Сжщото наказание се налага и на онзи, който закупува розовъ цвѣтъ на кредитъ или съ аванси безъ предварително опредѣлена цена, както и на онзи, който, като се е задължилъ по § 14, не изработи или не превари розовъ цвѣтъ въ размѣръ, равенъ поне на половината отъ капацитета на фабриката.

Стойността на получения неизплатенъ цвѣтъ, по искане на комисията, предвидена въ § 12, се събира отъ бирничитѣ-екзекутери, по реда за събиране прѣжитѣ данъци и се предава на производителитѣ.

За закупения на кредитъ, или съ аванси безъ предварително опредѣлена цена розовъ цвѣтъ отъ дружества, както и за наложени глоби, членоветѣ на дружеството отговарятъ солидарно съ последното съ собственитѣ имоти, независимо отъ характера на дружеството.

Забележка. Когато престѣплението е извършено отъ дружество, наказанията, предвидени въ този членъ, се налагатъ на членоветѣ на управителния съветъ, директоритѣ и прокуриститѣ.“

Настоящиятъ параграфъ комисията прие безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ § 16, новъ чл. 15, втора алинея, се изтъква, че сжщото наказание — което значи глоба отъ 50 хиляди до 500 хиляди лева и тъмниченъ затворъ отъ 3 месеца до 1 година — се налага на онзи, който закупува розовъ цвѣтъ на кредитъ или съ аванси безъ предварително опредѣлена цена, както и на онзи, който, като се е задължилъ по § 14, не изработи или не превари розовъ цвѣтъ въ размѣръ, равенъ поне на половината отъ капацитета на фабриката.

Както е този текстъ, на всѣки, който поема ангажментъ да изработи розово масло въ размѣръ поне на половината отъ капацитета на неговата розоварилня, и не извари това количество, макаръ по форсмажорни причини, сждѣтъ е

дълженъ да му наложи въпросното тежко наказание въ затворъ и глоба едновременно. Казано е „налага се наказание“. Не е казано „сждѣтъ може да наложи наказание“ — може е друго — т. е. да се даде право на сжда въ преценка на даннитѣ, въ преценка на условията, въ преценка на добрата воля, на материалнитѣ възможности и срѣдства на търговецъ, да реши, има ли лоша воля, има ли спекулантска смѣтка, има ли една престѣпна манифестация отъ негова страна, да го накаже, или да не го накаже. Но, както е таксѣтъ, вие задължавате сжда, непременно да наложи най-големо наказание: глоба до 500.000 л. и затворъ до една година, и то само поради простия фактъ, че даденъ търговецъ не по своя вина, не е могълъ да извари толкова розовъ цвѣтъ, колкото е обещалъ. Надѣвамъ се, че това не е мисълта нито на г. министра, нито волята на Камарата.

Х. Мирски (д): То е престѣпление, не е нарушение. Ще се търси умисълъ: ако има умисълъ, ще се наложи наказание, ако нѣма умисълъ, нѣма да се наложи.

Г. Говедаровъ (д. сг): Щомъ се казва „налага“, ще се намѣрятъ юристи да го тълкуватъ като задължително.

Х. Мирски (д): Ще налага, ако е умишлено извършено.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (р): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че този дълъгъ § 16 съдържа нѣколко постановления, които трѣбва да бждатъ обсъдени отъ г. министра за трето четене. На първо мѣсто въпросѣтъ се касае за дружествата. Въ алинея последна на този параграфъ се казва: „(Чете) „За закупения на кредитъ, или съ аванси безъ предварително опредѣлена цена розовъ цвѣтъ отъ дружеството, както и за наложени глоби, членоветѣ на дружеството отговарятъ солидарно съ последното съ собственитѣ си имоти, независимо отъ характера на дружеството“. Г. г. народни представители! Трѣбва да приемемъ тукъ термина на „дружество“ въ неговия юридически смисълъ така, както гражданскиятъ и търговскиятъ закони уреждатъ тая материя. По търговския законъ има нѣколко вида дружества: събирателни дружества, командитни дружества, дружества съ ограничена отговорност и най-после акционерни дружества. Ималъ ли е предъ видъ съставителѣтъ на законопроекта, че като казва членове на дружеството, той има предъ видъ и акционернитѣ дружества и че третира за членове на дружеството всички знайни и незнайни акционери, които сж прѣснати по разнитѣ краища на свѣта. По начало акционеритѣ отговарятъ за каквито и да е дѣла на дружеството въ размѣръ на своя дѣлъ, на своитѣ акции. Азъ не допускамъ, че г. министърѣтъ е ималъ предъ видъ тѣхъ; азъ не допускамъ, че е ималъ предъ видъ и събирателнитѣ дружества, кждето носятъ отговорностъ всички членове на дружеството за сдѣлжитѣ, извършени отъ последното. Азъ допускамъ, че е ималъ предъ видъ дружествата съ ограничена отговорностъ, най-после и управителнитѣ съвети на акционернитѣ дружества, но въ никакъ случай акционеритѣ и командитеритѣ и т. н. Затова, като обръщамъ вниманието на тая непълнота, която може да даде поводъ за много преваратни прилагания впоследствие, азъ моля г. министра да се позаинтересова отъ тая последна алинея и на трето четене да ни предложи една друга редакция, която наистина да изразява намѣренията, които сж имали предъ видъ законодательтъ и г. министърѣтъ. А тия намѣрени не могатъ да бждатъ, както споменахъ, да се преследватъ солидарно акционеритѣ на едно командитно дружество. Азъ бихъ молилъ г. министра, ако обича, да даде обяснения по този въпросъ или да се има той предъ видъ на третото четене.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. министърѣтъ е съгласенъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Добре.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема § 16, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 17. Новъ чл. 16. Разпоредбитѣ на настоящия законъ сж еднакво приложими и при добиването на конкретъ отъ розовия цвѣтъ“.

Председателстващ Н. Шоповъ: Който от г. г. народните представители приема § 17 така, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 18. Новъ чл. 17. Разрешава се на Българската земеделска банка да откупи отъ кооперативните организации извареното отъ тяхъ розово масло презъ 1929, 1930 и 1931 г. по доброволно съгласие на цени, одобрявани отъ Министерския съветъ“.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Генко Митовъ.

Г. Митовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Целта на този законопроектъ, както всички се убедихме, е да се яви въ помощ на кооперациитъ и, следователно, чрезъ тяхъ въ помощ на онѣзи производители, които сж се ползували отъ кооперациитъ или чрезъ кооперативното дѣло сж искали да насърчатъ розовата култура и да защитятъ интереситъ си. Безспорно, че щомъ това сж нашитъ мотиви, ние ще трѣбва въ случая да предпазимъ евентуално тѣзи производители, които сж се жертвували въ служба на кооперативната идея отъ евентуалнитъ загуби, които биха ги постигнали, ако не се възприеме една база, която да отговаря тъкмо на тѣхнитъ интереси и на която база да се пресмѣтнатъ стойноститъ на розовото масло отъ 1929, 1930 и 1931 г., което ще се купи отъ тяхъ. Азъ смѣтамъ, че нѣма по-справедлива база, за да бѣде купено това масло, отъ базата на цената на розовия цвѣтъ въ съответната година. Значи, ако въ 1929 г. цената на розовия цвѣтъ е била 16 л., на тази база най-малко ще трѣбва да се купи и розовото масло отъ реколтата 1929 г.; ако въ 1930 г. цената на розовия цвѣтъ е била 22 л., на тази база най-малко ще трѣбва да се купи розовото масло отъ 1930 г. и т. н. Само по този начинъ ние бихме могли да дадемъ едно възмездие на онѣзи служители на кооперативната идея, които въ службата си на тая идея сж предпочели риска, разчитайки на една евентуална помощ отъ Българската земеделска банка или отъ държавата. Въмѣсто да получатъ тѣзи цени за розовия цвѣтъ, които азъ цитирамъ — 16 л., да кажемъ, за 1929 г. или 22 л. за 1930 г. — защото тѣзи цени се плащаха, отишли сж, както ви казахъ, да изваряватъ този розовъ цвѣтъ чрезъ кооперациитъ, за да служатъ на идеята, която лежи въ основата на тѣзи кооперации.

Ето защо ние ще трѣбва да се отнесемъ справедливо къмъ тази тѣхна служба на кооперативната идея.

Председателстващ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитъ представители приема § 18, така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне ръка. Мнозинство Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 19. Новъ чл. 18. Притежателитъ на розово масло отъ реколтата 1932 г. сж длѣжни да деклариратъ предъ Българската земеделска банка наличнитъ си количества най-късно 20 дни следъ влизането въ сила на настоящия законъ. Розовото масло отъ реколтата 1933 г. може да се пласира следъ пласиране розовото масло отъ реколтата 1932 г.“.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Азъ правя предложение § 19 да се премахне съвършено, защото както частнитъ производители не претендиратъ да се създаде това блокиране на маслото отъ 1932 г., така и Земеделската банка чрезъ своя представителъ вчера заяви, че не държи на това. Значи, щомъ Земеделската банка и частнитъ търговци не държатъ да се блокира маслото отъ 1932 г., нѣма защо да има тази наредба. Ето защо азъ ще моля § 19 да бѣде премахнатъ изцѣло.

А. Буковъ (з): Нѣма нищо подобно.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Мариновъ.

Г. Мариновъ (з): Г. г. народни представители! Ще направя следното предложение къмъ § 19: на последния редъ

думата „отъ“ да се замѣни съ думата „до“ и следъ думата „години“ да се прибави думата „включително“; значи, последното изречение да стане така: „Розовото масло отъ реколтата 1933 г. може да се пласира следъ пласиране розовото масло до реколтата 1932 г. включително“. Защото, така, както е редактирано, поне азъ разбирамъ, че се отнася само за реколтата 1932 г., а ние имаме изостанали и по-стари реколти, както у розофабрикантитъ, така и у дребнитъ производители и кооперации.

М. Деляновъ (з): Така се разбира.

Министъръ К. Муравиевъ: Да, така се разбира — включително.

Председателстващ Н. Шоповъ: Г. министре! Съгласни ли сте съ предложението на г. Чирпанлиевъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Не съмъ съгласенъ, защото съ това ще се избѣгне контрола. Днесъ получихъ сведения, че е дадено нареждане, голѣми количества розово масло отъ съмнителенъ произходъ да бѣдатъ експедирани въ чужбина. Тази вечеръ азъ дадохъ нареждане, докато не се гласува законътъ, да не се позволява изнасянето имъ, защото по този начинъ се компрометира бѣдещата продажба.

Г. Мариновъ (з): Г. председателю! Г. министърътъ е съгласенъ съ моето предложение.

Председателстващ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на народния представителъ г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ, моля, да вдигнатъ ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Г. Мариновъ! Моля формулирайте предложението си.

Г. Мариновъ (з): Моето предложение е следното: въ последния редъ думата „отъ“ се замѣнява съ думата „до“ и на края се прибавя думата „включително“. Последната фраза става така: (Чете) „Розовото масло отъ реколтата 1933 г. може да се пласира следъ пласиране розовото масло до реколтата 1932 г. включително“. Г. министърътъ е съгласенъ съ това предложение.

Председателстващ Н. Шоповъ: Който приема предложението на народния представителъ г. Мариновъ тѣй, както той го формулира, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приема § 19 съ приетитъ поправки — предложени отъ г. Мариновъ — моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 20. Новъ чл. 19. Настоящиятъ законъ отмѣнява всички закони и наредби, които му противоречатъ, включително и закона за урегулиране цената на розовия цвѣтъ отъ 3 юний 1932 г.“.

Председателстващ Н. Шоповъ: Който приема § 19 тѣй, както се докладва отъ докладчика, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Е. Поповъ (з): (Чете)

„§ 21. Новъ чл. 20. Приложението на настоящия законъ се възлага на министра на земедѣлието и държавнитъ имоти, който одобрява и съответнитъ за това правилници и наредби“.

Председателстващ Н. Шоповъ: Който приема § 21, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля, г-да, да се съгласите съ следния дневенъ редъ за утрешното заседание:

1. Трето четене законопроекта за измѣнение закона за подпомагане на розопроизводството отъ 26 августъ 1922 г.

2. Първо четене законопроекта за бюджета на държавата за 1933/1934 финансова година. (Изложение на министра на финанситъ)

3. Първо четене законопроекта за измѣнение на закона за разширение на желѣзопѣтната мрежа и на пристанищата. (Продължение разискванията)

4. Първо четене законопроекта за опрощаване даденото за временно употребление облъкло на крайно бедни инвалиди.

Второ четене законопроектитъ:

5. За измѣнение и допълнение на закона за трудовитъ земеделски стопанства.

6. За уреждане наемнитъ отношения.

7. За кариеритъ.

8. Първо четене законопроекта за одобрение конвенциитъ,

приети отъ международнитъ морски конференции презъ 1929 и 1930 г. въ гр. Лондонъ.

9. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

10. Докладъ на прошетарната комисия.

Които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣзка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 3 м.)

Подпредседатели: { Н. ЗАХАРИЕВЪ
Н. ШОПОВЪ

Секретарь: Т. ХР. МЕЧКАРСКИ

Замѣстникъ-началникъ на Стенографското отдѣление: Д. ДУКОВЪ